

Pogled na 800 udeležencev veličastne proslave v Selah. Ze dan pred proslavo je otvoril osrednji tajnik NSKS F. Warasch razstavo „Selske žrtve nacizma“. Isti dan je bila tudi premiera SIC-filma „Vi, ki ste ostali živi...“ Film in razstavo se je do danes ogledalo okoli petsto oseb. Dokumentacija pa, ki jo je izdal SIC — brošura „Sämtlich Slowenen“ je že razprodana in bo izšla v doglednem času v novi nakladi. Več na 3. in 8. strani.

Državni predsednik ukinil štiri sodnijske postopke!

Sodne obravnave proti štirim selskim fantom, ki so dne 14. novembra 1976 preprečili štetje posebne vrste v občini Sele, ne bo. V petek preteklega tedna je namreč zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger ukinil sodni postopek proti Fortunatu in Marjanu Olipu, Petru Olipu in Florijanu Jugu, ki jih je državni tožilec dolžil,

da so zagrešili kaznivo dejanje proti § 267 kazenskega zakonika. V posebni izjavi iz urada zveznega predsednika je bilo rečeno, da so štirje obdolženi zrasli v občini, katere slovensko govoreči občani so morali plačati v času nacizma posebno velik krvni davek. Saj je

minulo 29. aprila petintrideset let, ko so na Dunaju obglavili 13 žrtev iz Sel in okoliških občin.

Koroški Slovenci smo odločitev zveznega predsednika dr. Kirchschlägerja vzeli z zadoščenjem na znanje. Saj je bila to zares prva

tozadevna odločitev zadnjih 20 let, ki je niso diktirale nemško-nacionalistične in šovinistične sile na Koroškem! Prve reakcije zato na Koroškem niso mogle biti drugačne, kot so bile. KTZ, Volkszeitung, Kleine Zeitung, SPÖ, ÖVP in FPÖ so si bile edine v soglasnem zavračanju predsednikovega dejanja. Kaj pa se sploh razburjamo: po t. i. tristrankarskem sporazumu niti drugače biti ne more in ne sme. FPÖ je bila tozadevno v nekem svojem stališču najbolj odkrita in jasna. Kirchschläger se je, tako domneva FPÖ, s svojim aktom postavil proti paketu treh v parlamentu zastopanih strank in je naknadno izpovedal nesmisel štetja posebne vrste. Zato Kirchschlägerjeva odloči-

tev, pomilostiti današnje selske žrtve, še ni normalizacija in še ne pomeni dokončne pomiritve na Koroškem. Narodnostnega boja na Koroškem še ni konec in ga tudi ne more biti, dokler bodo manjšinsko politiko diktirale tri koroške stranke v tesnem objemu koroškega Heimatdiensta. Je pa to pogumna odločitev prepričanega antifašista in avstrijskega demokrata, ki bo — tako mi želimo — pomagala odpreti vsem odgovornim činiteljem v Avstriji in na Koroškem oči, da nismo koroški Slovenci tisti, ki si želimo nemir in konflikte v tem delu Avstrije, marveč tisti, ki diktirajo pod plaščem tristrankarskega sporazuma manjšini politiko asimilacije in nasilne germanizacije. F. W.

UVODNIK

Pravica bo zmagala!

„Kot zvezni predsednik se udeležim spominske slavnosti, da v imenu republike Avstrije slovesno izjavim: Ni so brez časti in nikdar niso bili! Vredni so častnega spomina naše republike, kajti v smislu moskovske izjave so se poslužili svoje pravice upora proti izbrisanju Avstrije in proti diktaturi“ je poudaril zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger pred štirinajstimi dnevi na Dunaju. Če smo se slovesno spominjali 13 obglavljenih žrtev na Dunaju in tu v Selah, ne smemo pozabiti, da so ti dali za svoja načela — zvestobo narodu in prepričanju — najdragocenejše, kar so imeli — svoje življenje. To nam nalaga dolžnost, da mi, ki smo ostali živi, nadaljujemo njihovo delo in živimo po njihovem zgledu.

Naša dolžnost je bila, da smo se skupno uprli zloglasnemu in brezsmiselnemu preštevanju manjšine na najrazličnejše načine. Vprašam se, kaj bi rekla svetovna demokratična javnost, če bi tiho klonili in le upali na dober izid tega sramotnega akta! Na različne načine smo bojkotirali in to tudi takrat, ko so štirje naši fantje, potomci obglavljenec, bojkotirali spektakularno na svoj način. Z njimi skupaj je bojkotiral vsak pošten Slovenec, z njimi se je zato solidarizirala celotna slovenska manjšina.

Dosegla nas je vest, da je predsednik dr. Kirchschläger ustavil proces proti našim fantom tudi zaradi tega, ker so Sele plačale visok krvni davek v borbi proti nacizmu. Za kar so dedje se borili in nam priborili naše pravice, za to se danes borimo mi! Za razumevanje naše borbe, ki ga čutimo iz izvajanj gospoda predsednika, se zato v imenu vseh Selanov na tem mestu zahvalim gospodu predsedniku dr. Kirchschlägerju. Zahvalim se mu, da je vrnil našim borcem čast, zahvalim se mu, da je ustavil proces proti našim fantom.

Prepričan sem, da bodo slej ko prej tudi na Koroškem zmagale tiste sile, ki ocenjujejo ta korak predsednika kot zmago pravice nad krivico. Naj nas zato ne motijo tisti, ki so proti tej odločbi zagnali vik in krik. S svojimi gorostasnimi izjavami in škandaloznimi fašistoidnimi izlivi se bodo sami izločili iz demokratične družbe!

Franc Roblek
predsednik KO NSKS - Sele

Peter Olip

Nante Olip

Marjan Olip

Florijan Jug

Živeli bomo po njihovem zgledu!

Zbrali smo se na pokopališču v Selah, da se spomnimo obglavljenih junakov in vseh tistih koroških Slovencev, ki so šli v času druge svetovne vojne, v času odpora nacizmu v smrt, v junaško smrt za svobodo slovenskega naroda na Koroškem.

Ob spominu na pobite rojake iz Sel, Obirskega, Železne Kaple in Borovelj je prav, da se zavedamo, da so prav te žrtve bile prve, ki so se na Koroškem uprle Hitlerjevi nacistični Nemčiji. In kot danes vidimo, njihov upor in njihov boj le ni bil zaman. Pomagal je vsem drugim žrtvam zrušiti Hitlerjevo Nemčijo in vzpostaviti na svetu spet bolj demokratičen in human red.

Za nas koroške Slovence — tudi tukaj v Selah — žrtve pad-

lih rojakov le niso rodile pričakovane uspeha. Vse predolgo smo morali čakati na uradno zahvalo Avstrije in na priznanje, da so se obglavljene žrtve upravičeno uprle diktaturi in zbrisanju Avstrije iz zemljevidov. Še vedno pa moramo čakati na izplačilo tistega dolga — izpolnitve člena 7 avstrijske državne pogodbe — ki so si ga izborile za nas prav te žrtve.

Njihovo herojstvo pa mora biti za nas opomin, da si bomo priborili pravice, ki nam gredele z vztrajno, vsakdanjo borbo. Tako se pridnih, poštenih, delovnih in narodno zavednih 29. aprila 1943 obglavljenih žrtev ne bomo spominjali le danes, marveč zares vsak dan!

Marjan Olip

„Vi, ki ostanete živi...“

Bil je četrtek po Veliki noči leta 1943, bil je 29. april, ko je padlo na Dunaju 13 slovenskih glav. Postopek je trajal točno 41 minut (od 18.25 do 19.06 ure), „težav ni bilo nobenih.“ Vse je poteklo v popolnem redu. Sekira giljotine je trinajstkrat padla v dokaz, da se z velikaši Tretjega rajha, ti sočletnega rajha ni šaliti. Njim se je treba pokoriti, njim, gospodarjem sveta. Kdor ne ve, kaj se spodobi, izgubi za vse večne čase svojo čast.

Bila je zadnja sobota v aprilu 1978, bil je 29., ko smo se na večer zbrali v Selah, da se jih spomnimo. V častnem spo-

minu. Jug je vlekel toplo sem čez zasneženo Košuto. V farni dvorani je bila pripravljena razstava v spomin trinajsterim iz Sel in kapelških grabnov.

Bil je to dan žalostnega spomina. A tudi dan veselja. Dan poprej smo namreč zvedeli, da je ustavil zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger kazenski postopek proti štirim Selanom, ki so na dan krivičnega preštevanja, enega najpredznejših naklepov proti členu 7 in državni pogodbi kot celoti, 14. novembra 1976 ugrabili skrinjico z glasovnicami. Florijan Jug, brata Fortunat in Marjan Olip in njun bratranec Peter Olip

niso zagrešili kaznivega dejanja. Domačini so do zadnjega kotička napolnili farno dvorano. V imenu krajevnega odbora NSKS jih je pozdravil občinski odbornik Franci Roblek, nakar je osrednji tajnik NSKS Filip Warasch navezal na 14. november 1976, ko so štirje mladi fantje ugrabili skrinjico z glasovnicami. Že takrat je obljubil NSKS vso politično, moralno in publicistično pomoč v boju proti krivični kazni. Ti štirje Selani niso zagrešili ničesar kaznivega, naredili so samo to, kar so tudi naredili tisti, ki so jih usmrtili nacisti, uprli so se krivici in nasilju. Filip Warasch se

je ob tej priložnosti tudi zahvalil v imenu NSKS državnemu predsedniku dr. Rudolfu Kirchschlägerju za njegov pravični ukrep.

Pri sobotni spominski slavnosti so tudi prvič predvajali videofilm „Vi, ki ostanete živi...“, ki ga je pripravil o Selskih žrtvah, njihovih svojcih in drugih preganjanih Slovenski informacijski center (SIC, režija Miha Zablatnik, scenarij Borut Sommeregger). Film prikazuje s kruto pretresljivostjo križev pot, ki so ga morali prehoditi od postaje do postaje, slovenski narodno zavedni Selani. Grozna so pričevanja (Blaž Bradač, Jože Kelih, Pavla Kelih, Marija Olip, Julijana Oraž, Mirko Oraž, Kristina Pegrin in

(Dalje na 8. strani)

Ob robu povedano:

Dvojezičnost v privatni industriji

Pred dnevi že smo odkrili v neki celovski izložbi (naslova ne moremo objaviti — šipa izložbe bi prišla v nevarnost, ker NT berejo tudi črkam ČŽŠ nenaklonjeni) ponudbo pisalnega stroja „mit čžš“. Nismo hoteli objaviti slike, ki priča o tem prodoru slovenščine v avstrijsko privatno industrijo. Dnevno smo ho-

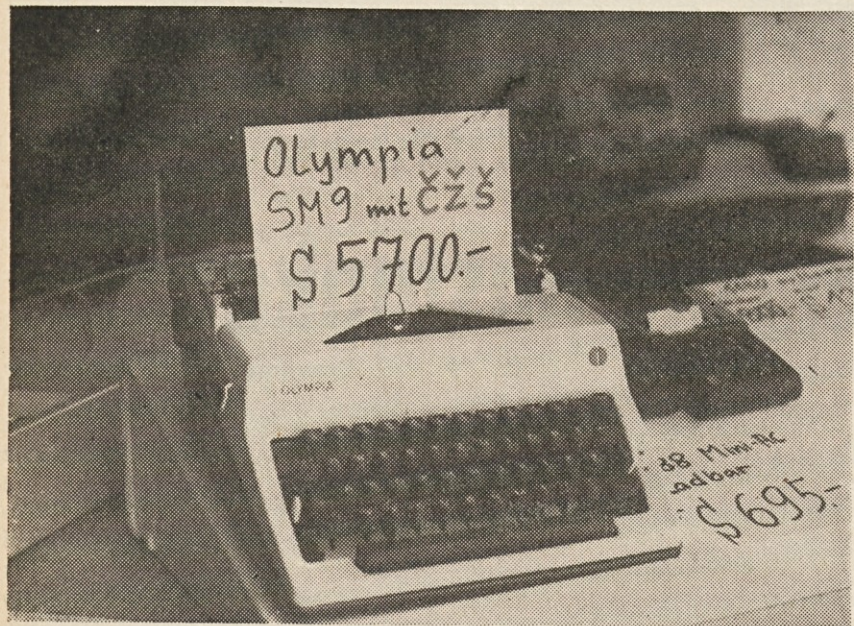
mu nismo privoščili, da bi se tudi veselil z nami, čeprav pravijo, da je deljena ljubezen dvojna ljubezen.

Danes, tik po prvem maju, sliko objavljamo, ker smo prepričani, da bomo z njo najbolj mogli razveseliti naše cenjene bralce. Ne smemo pa pozabiti, da bodo tudi naši „domovini zvesti bralci“ mo-

na trenutek, ko bo mogel s kakim ljubiteljem črk ČŽŠ domov.

Čaka gotovo tudi na Urad za cerkveni prispevek (da bo mogel tipkati pisma koroškim Slovencem v slovenščini), čaka na urednike koroških dnevnikov (da bodo končno dobili v svoje spise čžš na pravih mestih), čakajo tudi na žandarje (da bodo mogli tipkati v poročila o ponočnih napisnih akcijah „ČLEN 7“ in ne „clen 7“). Ne nazadnje pa čakajo na KPÖ, da bo v bodoče mogla natipkati „Sternfahrt nach St. Jakob im Rosental/Sentjakob v Rožu“ (prvega majnika je vabila KPÖ na vožnjo samo v „St. Jakob im Rosental“, kar je razvidno iz plakatov, op. uredništva).

Na Urad zveznega kanclerja ne bo moral čakati, saj je ta pisal svoje pismo že v „Klagenfurt/Celovec“ (SICu, op. uredništva) in gotovo že zelo ljubeznivo neguje svoj stroj, ki je takih „Celovec“ zmožen, čeprav je že večje število parlamentarcev zelo ljubosumno zaradi tega nezakonskega otroka in stalno vprašuje po očetu tega „Celovca“. (Kreisky jim je pa s prikritim ponosom dal pod nos, da je bil spočet „Celovec“ bolj po pomoti). Mnenja smo — pomota sem, pomota tja — „Celovec“ ostane „Celovec“. Pisalni stroj „mit ČŽŠ“ pa ostane pisalni stroj „mit ČŽŠ“, kakor ostane člen 7 „člen 7“. Pika! kafa-celovec

dili božat ta prizor — poromali smo tja posamič in v skupinah. Veselili smo se tega dogodka kot se veselijo starši novorojenčka ali petošolec svoje prve ljubezni. Nobene-

rali mobilizirati in napeti vse sile in se vreči v „Schreibmaschinensturm“ (vihar po pisalnem stroju) ter ga še pred ponedeljkom odstraniti iz obličja evropskega mesta Celovec. Po vseh štirih bodo drveli po mestu, prevohali vse luknje, prebrskali vsak kotiček in pogledali za vsako zaveso. Kontrolirali bodo vsak kvadratni milimeter vsake izložbe, pisali na vsakem pisalnem stroju sleherne trgovine za take stroje — saj bi se znalo zgoditi, da je medtem prodajalec spremenil svojo izložbo in da stoji na mestu našega novorojenčka čisto navaden stroj. Novorojenček pa je kje v kakem predalu in čaka tam

nt
naš tednik

zanesljiva
informacija
iz prve
roke

Zatiranja Makedoncev v Albaniji

Makedonski narod je razcepljen na štiri države, na SFR Jugoslavijo, Albanijo, Grčijo in Bolgarijo. V SFR Jugoslaviji doživljajo kot državni narod z lastno republiko vsestranski narodni razmah in razvoj. Tega na žalost nikakor ni mogoče trditi o Makedoncih v drugih državah.

V Bolgariji sploh zanikavajo obstoj vseh narodnih skupnosti. V pošastni tvorbi neke „socialistične nacije“ ni nikakršnih pravic za druge, tudi ne za pirinske Makedonce (glej tudi feljton NT). V Grčiji (egejska Makedonija) Makedoncem tudi ne priznavajo prav nobenih pravic. Zaradi tega zatiranja se jih je veliko izselilo, bodisi v prekormorske dežele (zlasti v Avstralijo in Kanadi je veliko Makedoncev), bodisi v Jugoslavijo. Precejšnje število jih je po državljanski vojni po letu 1945 zbežalo v Jugoslavijo, a tudi v Bolgarijo in druge vzhodnoevropske

države. Zadnje čase pa se čujejo tudi iz Albanije čedalje bolj zaskrbljujoče stvari, ki pobijajo trditve, da je manjšinsko vprašanje v Albaniji urejeno pravično. Albanija, ki je leta veljala za najzvestejšo zaveznico LR Kitajske, se je po Maovi smrti čedalje bolj ločila od Pekinga, čigar novo politiko obsojajo vse glasneje in hrupneje. V zvezi z zadnjim razvojem v Albaniji so prišle v javnost razne stvari, ki nas spominjajo na najbolj mračne čase strahovlade fašističnih velealbanskih balistov. Tako je menda sploh prepovedano javno govoriti makedonsko in peti makedonske pesmi; kdor pa se proti temu „prekriši“, tvega svobodo in življenje. Po drugi strani pa se je tudi zvedelo, da hočejo oblastniki v Tirani ponuditi Grkom vse tiste pravice, ki pač grejo manjšinam, ne glede na njihovo številčno moč.

Zadeva Moro - nemoč države

Ravno pri zapletih okoli ugrabitve predsednika italijanskih demokristjanov Alda Mora se je izkazala vsa nemoč države v obrambi proti političnim gangsterjem, ki se jim pri izbiri sredstev za doseg svojih ciljev ni treba ozirati na prav nikogar in nič. Brez moči v boju proti teroristom ni samo Italija, ki je znana zaradi notranjih neredov in korupcije, ampak tudi Zahodna Nemčija, v kateri vidijo po drugi strani spet zgled notranjega reda.

Teroristična skupina t. i. Rdečih brigad, ki zahteva izpušitev vseh „komunističnih jetnikov“, je samo jasen primer, kam utegne privedi bratenje z interesi takih „revolucionarnih“ in „naprednih“ skupin po eni, notranje izpodkopavanje države avtoritete in demokratičnega reda pa po drugi strani. Zdaj, ko je že najhujši ogenj v strehi, so se naposled le nekoliko zdrmile vse stranke, ki jim je do obstoja — sicer krhkega — demokratičnega reda v državi. Vse stranke, ki so se zdaj končno združile v obrambi proti sovražnikom svobode, so si nakopičile precej krivde, ker bodisi kot vladne skupine niso dovolj odločno odstranjevale vzrokov za razmah terorizma in skrbele za pravičnejšo ureditev, bodisi pa kot ločina v opoziciji le nekako simpatizirale s temi obrobni skupinami in videle v njih morda celo daljne „zaveznike“.

Vsa tragika okoli usode znanege in uglednega demokrščanskega italijanskega politika pa bo morda le svarilo tistim državam, ki iz različnih vzrokov podpirajo skupine, ki so si zapisale na svoje piratske zastave boj proti mednarodni človeški skupnosti. To pa velja v isti meri za desni in levi radikalizem, ki si v svetovnem terorističnem torišču lepo podajata krvave roke.

18

Aus dem Wilajet Kärnten

Im Februar 1911 ersuchte Pfarrer Dragasnik von Köstenberg in der Station Förderlach, die in völlig slowenischer Gegend liegt, 2 Fahrkarten nach Velden. Der Beamte wurde äußerst grob und sperrte den Schalter. Pfarrer Dragasnik schickte einen anderen zum Schalter; dieser begehrte in deutscher Sprache 2 Karten. Der Beamte gab ihm nur eine Karte, für Pfarrer Dragasnik verweigerte er die Karte; denn es seien nicht mehr 5 Minuten bis zum Zug. Der Beamte trat aber auf den Perron hinaus und beim Einfahren des Zuges machte er sofort den Kondukteur aufmerksam, ein Priester habe kein Billet. Außerdem telefonierte er nach Velden, der Chef solle den ankommenden Pfarrer Dragasnik sofort zur Rede stellen!

Der Landtagsabgeordnete und spätere Reichstagsabgeordnete Franz Grafenauer ersuchte in Arnoldstein (welches in völlig slowenischer Umgebung liegt und außerdem die Abfahrtsstation für die Zweigbahn durch das völlig slowenische untere Gailtal ist) in slowenischer Sprache um eine Fahrkarte. Der diensttuhende Beamte, der sonst gut slowenisch spricht, antwortete, Grafenauer möge nicht grob werden. Die diesbezügliche Beschwerde beantwortete die Staatsbahndirektion mit einem Schlußpassus der lautete: „Dieser Fall würde sich nicht ereignen haben, wenn Euer Wohlgeboren die Fahrkarten — in deutscher Sprache verlangt hätten.“

Am 3. September 1907 verlangte derselbe, schon als Reichratsabgeordneter, auf einer völlig slowenischen Station des Gailtales in slowenischer Sprache eine Karte. Der alte pensionierte Beamte, der dort als Staatsbahnbeamter angestellt ist, sagte zu seiner am Schalter stehenden Tochter: „Was redest denn mit ihm, mit diesem Menschen spricht man überhaupt nicht.“ Diese Zustände beleuchtete der Reichsratsabgeordnete Franz Grafenauer in einem Dringlichkeitsantrag, den er am 3. März 1910 im Reichsrat einbrachte; darin führte er unter anderem folgendes aus: „Beispielsweise verlangte am 24. November 1909 um 3/48 Uhr abends auf dem Hauptbahnhof in Klagenfurt der Bürgermeister der reinslowenischen Gemeinde Blato (Moos), im slowenischen Teile Kärntens gelegen, ein im ganzen slowenischen Unterland höchst angesehener und infolge seines ruhigen und gemessenen Charakters allgemein beliebter Mann, eine Fahrkarte nach Bleiburg in slowenischer Sprache. Die Kassierin schlug das Türl am Schalter zu und entfernte sich. Als sie wieder beim Schalter erschien, wiederholte er ruhig sein Begehren. Wie von einer Tarantel ge-

stochen schrie sie ihn da an: „Reden Sie deutsch oder ich gehe einen Wachmann holen.“ Da er keine Fahrkarte bekam, mußte er den Zug ohne Fahrkarte besteigen; da stürmten zwei Wachmänner herbei rissen ihn aus dem Coupé und führten ihn zum Stationsvorstand, der vom Bürgermeister die Zahlung einer Strafe verlangte und schrie: „In den Kotter mit ihm!“ Trotzdem der Bürgermeister seinen Namen angab und die Wachmänner versicherte, er sei ja doch ganz und gar willig, zu folgen, legten sie ihm eine Kette an, führten ihn wie einen Verbrecher durch die belebtesten Straßen auf den Magistrat und beschimpften ihn unterwegs auf die gemeinste Art und Weise. Er konnte sich glücklicherweise legitimieren und wurde schließlich freigelassen.

Am 10. November 1909 wollte der Besitzer Anton Erat aus Maria Gail von Klagenfurt nach Villach fahren und verlangte die Fahrkarte auf dem Klagenfurter Hauptbahnhof ebenfalls in slowenischer Sprache. Anstatt einer Fahrkarte bekam er von der diensthabenden Kassierin die Antwort: „Hier wird Deutsch gesprochen. Klagenfurt ist eine deutsche Stadt.“ Der Mann bekam dann die Fahrkarte durch Vermittlung eines Dienstmannes. Wie er sich bereits am Perron befand, kam ihm ein Wachmann nach und arreitierte ihn kurzerhand, obwohl er sich vollständig ruhig verhielt. Die ganze Nacht mußte er auf dem Magistrat in einem kalten Loch zubringen, bis es den Herrn Magistratsbeamten beliebte, ihn spät vormittags einmal einzunehmen und auf die vollkommen unrichtige Aussage des Wachmannes zu 24 Stunden Arrest zu verurteilen. Viele andere Passagiere, welche die Fahrkarten in slowenischer Sprache verlangten, hatten gleichfalls mit der Polizei zu tun, die mit den k. k. Staatsbeamten am Hauptbahnhof bezüglich der Behandlung der slowenischen Passagiere im Einvernehmen steht und auf diese Weise die im Kärntner Landtage ausgesprochenen Drohungen des Landtagsabgeordneten und Klagenfurter Bürgermeisters Ritter v. Metnitz pünktlich ausführte.

Besonders einige Kassierinnen wissen das slowenische reisende Publikum auf eine ganz besondere Art und Weise

zu schikanieren und zu provozieren. Wenn sie um Fahrkarten in slowenischer Sprache ersucht werden, schlagen sie regelmäßig das Türl am Schalter aufgeregt zu, gebärden sich nicht selten wie wahnsinnig, springen und schlagen Lärm, drohen und schimpfen oder entfernen sich mit höhnischen Lächeln. Die slowenische Bevölkerung ist gewohnt, aus ihrem Munde folgende Blüten des Anstandes zu vernahmen: „Hier wird deutsch gesprochen, Klagenfurt ist eine deutsche Stadt!“ „Ich weiß, daß Sie ganz gut deutsch sprechen können, ich geb Ihnen jetzt überhaupt keine Karte, wenn Sie auch deutsch verlangen.“ „Schauen Sie, daß Sie abfahren!“ „Reden Sie deutsch oder ich gehe den Wachmann holen!“ „Gehns nur weiter!“ „Sie haben ja nichts begehrt, ich verstehe Sie nicht, Sie werden uns nicht frozeln!“ „Gemeinheit! Fahren Sie ab, oder ich hole einen Wachmann!“ „Geh und lerne deutsch!“ Alles das ist in der letzten Zeit unzählige Male geschehen und kann meistens auch durch Zeugen erwiesen werden.“

Wirtschaftspolitik

Kärnten ist vorwiegend Agrarland. Nach der Statistik vom Jahre 1900 waren in Kärnten 60 % der Bewohner bei der Land- und Forstwirtschaft beschäftigt; während der Reichsdurchschnitt zirka 50 % beträgt. Einst war wohl auch die Eisenindustrie stark vertreten, doch ist dieselbe bedeutend zurückgegangen.

Ganz besonders blüht die Viehzucht. Im Jahre 1900 zählte Kärnten 256.220 Stück Rinder, 170.043 Stück Schweine, 118.563 Stück Schafe. Es wird relativ die Viehzucht in Kärnten in Vergleich zu anderen Kronländern Österreichs sehr eifrig betrieben. Die Alpenweiden, die für die Rindviehzucht besonders in Betracht kommen, nahmen im Jahre 1900 17,1 % der gesamten Bodenfläche ein. Hierin wird Kärnten nur von Salzburg (29 %) und von Tirol (26,5%) übertroffen.

(Dalje prihodnjič)

MISLI OB 35-LETNICI SELSKIH ŽRTEV

„V dolini je mraz, tu pa toplota . . .“

„V dolini je mraz, tu pa toplota“ je pisal Franc Weinzierl že 13. 2. 1939 neki znanki. Bil je na Obirskem, kamor hitlerizem še ni prodrl, slišalo se je pa le že marsikaj o novih vladarjih Gaua Kärnten, ki so delovali spodaj v dolini. Franc Weinzierl je bil po sodbi Freislerja „zdaleč najbolj aktiven“ in močno delal v prid odpora proti izseljevanju koroških Slovencev, ko je bil dosegel mraz iz doline tudi sončno Obirsko in Sele.

O trinajstih selskih obglavljenih smo že pisali v Našem tedniku, Slovenski informacijski center v Celovcu je izdal posebno knjižico z izvlečki iz sodnijskih aktov proti Selanom „Sämtlich Slowenen“ (vsi so Slovenci), zato je umestno, da se danes pomudimo ob izseljevanju.

Hitlerizem je imel cilj, da bi zagospodoval nad vsemi narodi:

„Heute gehört uns Deutschland, morgen die ganze Welt“.

Že kmalu po okupaciji Avstrije so si belili glave, kako bi likvidirali koroške Slovence, na široko pa so začeli svoje delo po zlomu Jugoslavije. Ob vdoru v Jugoslavijo so internirali vse vidne Slovence, med njimi tudi večje število duhovnikov. Le nekaj starih in čisto mladih duhovnikov je smelo ostati na svojih delovnih mestih. Kmalu se je prepovedala raba slovenskega jezika tudi v liturgiji; tako se je molilo, pelo in pridigalo tudi v Selah v nemščini. Vsi slovenski napisi v cerkvi npr. na banderah, na postajah križevega pota so morali izginiti, novi nagrobniki so morali biti takoj napisani samo v nemščini. Plakati so opominjali Selane: „Kärntner, sprich deutsch!“ (Korošec, govori nemško!)

AVTOBUSI NA KOROŠKO

Ko je bila ta kača ob zlomu Velenemčije strta in se je majnika 1945 spet oglasila slovenska beseda in pesem v cerkvi, pod lipo in v domači izbi, so Selani od veselja jokali.

To so nam pripovedovali v Selah.

O izseljevanju vedo povedati v Selah sledeče: dne 14. in 15. aprila 1942 so nenadoma prišli po celi dvojezični Koroški avtobusi s policijo, ki je ukazala vsem, ki jih je imela na seznamu, da se pripravijo v teku pol ure na odhod. Vozili so jih iz vseh krajev od Zilje do Pliberka skupaj v taborišče v Celovcu, od koder so jih peljali z vlaki na sever, v Nemčijo. Iz Sel je

SILA RODI ODPOR

Medtem ko se je večina ljudi pod pritiskom in v strahu na zunanaj vdala vladarjem, so posamezniki tudi v dejanju pokazali, da se nočejo vdati zatiralcem. Že v času češke krize (jeseni 1939) sta desertirala Pepi Kelih in Tomaž Olip in pobegnili v Jugoslavijo, sledila sta jima brata Ludvik in Pavel Male, majnika 1940 pa Maks Kelih in

vrnili domov v Sele in okolico in se skrivali po gozdu in v bunkerjih ter se preživljali od divjega lova in od podarjenih živil. Nasilno niso nikjer nastopali, ker so hoteli ostati neopaženi in tako pričakati konec vojne in hitlerizma. Nacisti so sicer slutili, da je v okolici Sel več takih skrivačev, zasledili jih pa le niso, dokler ni ob slavu za 10. oktober 1942 humperški lovec

bilo izseljenih 7 družin: družine Foltic, Hribernik, Zgornji Mlečnik in Male iz Zgornjega Kota, Zebardova družina iz Srednjega Kota ter Francijevi in Uznikovi iz Sel samih.

Kdo je določal, kdo naj bo izseljen? Trojica: župan, krajevni kmetijski in politični vodja. Iz izseljenstva se niso več vrnili: Helena Dovjak, Hribernikova ter stari in mladi Foltic, ki je umrl v KZ Dachau.

Lojze Male. Mesec navrh pa so pobegnili Uznikovi bratje Foltej, Hanzej in Peter. Foltej in Peter sta bila istočasno vpoklicana v vojsko, Hanzija pa so nameravali poslati v taborišče Dachau z oznako „RU“, kar je pomenilo „Rückkehr unerwünscht“ (vrnitev nezaželjena).

Pozneje je pobegnilo še večje število čez mejo.

Po zlomu Jugoslavije vigredi 1941 so se ti ubežniki večinoma

Rohr zasačil Maksa Keliha in Petra Olipa pri divjem lovu na Javorniku. Medtem ko je mogel Peter Olip zbežati, je Rohr Maksa Keliha tako hudo ranil, da je umrl dva dni pozneje v Celovcu. Zdaj se je začel lov na skrivačel. Zasledili so podzemeljsko jamo pri Hlipočnikovi žagi ter ujeli Tomeja Olipa; po podatkih v njegovem dnevniku, ki ga je bil ubožec skrbno vodil, so zvedeli za vse Sela-

ne, ki so na katerikoli način pomagali dezertarjem.

Dne 30. novembra 1942 in 12. januarja 1943 so se vršile številne aretacije v Selah. Okoli 50 oseb, ki so bile kakorkoli v zvezi s skrivači, je bilo odpeljanih v celovške zapore. Tudi na Obirskem in v Beli so zaprli mnogo ljudi. Od 6. do 9. aprila 1943 je zasedalo v Celovcu ljudsko sodišče iz Berlina pod predsedstvom krvoločnega doktorja Freislerja in prišlo do zaključka, da obsodi 13 Selanov in Obirčanov na smrt, ostale na zapor od 9 mesecev do 12 let.

Namen teh obsodb je bil, da za trejo med prebivalstvom vsako misel na odpor. A tega namena niso dosegle. Nasprotno! Marsikateri fant, ki je pričakoval poziv k vojakom, je rajši pobegnil v gozd. Isto pot je ubral tudi marsikateri vojak, ki se je mudil na dopustu v domovini.

„CILJ KOROŠKE ZA 1943: REŠITEV TAKO IMENOVANEGA KOROŠKEGA VPRAŠANJA.“

V koroškem časopisu 5. 11. 1942 beremo:

„Gauleiter dr. Friedrich Rainer je razglasil v okviru svojega velikega poročila o delovanju NSDAP Gaua Kärnten, ki ga je podal pri generalnem apelu NSDAP-ja ob priliki proslave 10. oktobra na dvorišču deželne hiše (Landhaushof) glavnega mesta Gaua, kot eno bistvenih točk programa in kot posebno bojno nalogo NSDAP Gaua Kärnten za leto 1943 popolno izenačenje nekdanjega območja plebiscita z ostalo Koroško in s tem dokončno odstranitev tako imenovanega koroškega vprašanja. Gauleiter je govoril o neki akciji, ki bo v načrtnem sodelovanju vseh merodajnih mest v stranki in državi odstranila tudi zadnji zarodek ogrožanja Koroške in izpolnila de- diščino koroških Abwehrkämpferjev.“

V četrtek dopoldne so se zbrali v slavnostni dvorani palače Reichstatthalterja v Celovcu tisti možje in tiste žene, ki se bodo udeležile akcije, ki jo je bil tedaj napovedal Gauleiter, da bi slišali iz ust dr. Rainerja tiste velike smernice za to delo in sprejele glavni program, ki ga je izdelal po naročilu Gau-

(Nadaljevanje na 5. strani)

NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON

Milan Nikolić — Beograd:

17

Od popisa do taborišča

V šoli se otrokom tudi ni godilo nič bolje. Ko se je Nikola razburil, da govori učiteljica o Makedoniji kot bolgarski zemlji, ga je vprašala, kdo ga je to naučil. Rekel je, da mu je oče pripovedoval o Makedoniji. Učiteljica je zahtevala, naj pride oče v šolo. Ošte'a je Rista, zakaj pravi otroku take stvari. Od tedaj naprej je Nikola, ki je bil prej odličnjak, dobival take ocene, da je komaj zlezel naprej. Zaradi tega se tudi ni mogel vpisati na fakulteto.

„Bila sem majhna, ko sem prišla v Bolgarijo,“ pripoveduje 21-letna Kristina Jankovski, zdaj študentka zgodovine v Skopju. „Ko sem se začela v šoli učiti zgodovino, mi sploh ni bilo jasno, kako da tu mešajo bolgarski in makedonski narod, Makedonijo proglašajo za bolgarsko zemljo, makedonske revolucionarje pa za Bolgare. To je bilo popolnoma nasprotno od tega, kar je pisalo v zgodovini, ki smo jo imeli doma. Razumela sem, da se učim popačeno zgodovino, in se temu tudi uprla.“

LAŽI O JUGOSLAVIJI

Od tedaj naprej je bila Kristina v gimnaziji „bela vrana“. Posmehovali so se njeni makedonščini, profesorji so skrbno pazili, kako se obnaša, češe, oblači. Na koncu so jo izključili iz šole.

Vpisala se je v gimnazijo v sosednjem Momčilgradu. Vsak dan je potovala kakih dvajset kilometrov do šole in maturirala z uspehom. Kmalu nato so se preselili v Jugoslavijo in tam je začela študirati.

Mnogokrat je Risto Jankovski zaprosil, naj ga pustijo v Jugoslavijo, da bi obiskal sestrí, ki ju že leta ni več videl.

„O Jugoslaviji so vedno samo govorili, da je kapitalistična dežela, da nihče za nikogar ne skrbi, da je človek prepuščen samemu sebi, da mu nihče ne pomaga. Ko pa sem pogostokrat poslušal radio Skopje, zaradi česar so mi večkrat uničili anteno, sem sčasoma zvedel za resnico o Jugoslaviji,“ pripoveduje Risto Jankovski.

Na vse njegove prošnje za obisk v Jugoslaviji so oblasti odgovarjale, da tega ne dovoljuje organizacija grških emigrantov. Toda v Društvu grških emigrantov v Krdžaliju so mu odgovorili, da s tem nimajo ničesar opraviti.

GREM V SVOJO DOMOVINO

O svojem primeru je Risto pravil tudi načelniku državne varnosti v Krdžaliju, polkovniku Černevu. Ta se je nato telefonsko pogovarjal z nekom in dejal, da Jugoslavija ne da vizuma.

„Zahvalil sem se. Bilo mi je jasno, da se mi lažejo in da me nočejo pustiti v Jugoslavijo. Videl sem, da mi v Bolgariji ni več živeti. Z ženo sem se odločil, da predložim dokumente in zaprosim za izselitev v Jugoslavijo. Vedel sem, da mi bojo delali težave, a sem bil prepričan, da mi tega ne morejo zabraniti, ker ne jaz ne žena nisva bila bolgarska državljana. Tako je tudi bilo. Ko so videli, da me ne morejo zadrževati, so zečele deževati obljube.“

„Veš kaj, Risto, kaj boš ti v Jugoslaviji? Ti si star partizan, borec. Podpiši, da si Bolgar, dali ti bomo borčevsko penzijo, veliko, živel boš v bogastvu. Dobil boš stanovanje, kakršno si želiš. Otroke bomo šolali.“

„Grem, da umrem v svoji domovini,“ je Risto kratko odgovoril in odšel.

Leto pred tem je najstarejša hči Danuta zaključila gimnazijo in bila pred vrati fakultete. Družina Jankovski se je odločila, da Danuta ne bo šla na fakulteto v Bolgariji tem-

več v Jugoslaviji. A kako to izvesti. Risto in Česlava sta se domislila, kako bi prelisičila Bolgare.

PREVARA Z DANUTO

Ker so vedeli, da tega Danuti ne bodo dovolili, so skovali tak načrt: Ona bo odšla z mamo na Poljsko — preko Jugoslavije. Česlava bi nato nadaljevala pot, Danuta pa ostala v Jugoslaviji.

Dekle so nato poklicali na milico in jo začeli spraševati, zakaj in kam da gre. Odgovorila je, da to najboljše ve njena mama. Rekli so ji še, da je ona pošteno dekle in da se mora vrniti v Bolgarijo. Toda niso ji dovolili, da odpotuje preko Jugoslavije, ampak preko Romunije in Madžarske.

Toda to je samo nekoliko spremenilo načrt. Namesto ob odhodu je ostala Danuta v Jugoslaviji ob povratku. Vpisala se je na Ekonomsko fakulteto v Skopju.

„Ko sem prišla v Krdžali,“ pripoveduje Česlava Jankovska, „so me poklicali na milico in me vprašali, kje je ostala hčerka. Odgovorila sem, da je ostala še malo pri mojih sorodnikih na Poljskem. Pozneje so me spet poklicali. Rekla sem, da se je Danuta vdala in ostala na Poljskem. Pokazala sem jim tudi pismo, ki smo ga že prej pripravili in so mi ga poslali s Poljskega.“

Na milici so bili besni. Načelnik je naročil Ristu, naj takoj pride k njemu na pogovor.

„Kako si mogel dovoliti, da se ti hčerka vda in ostane na Poljskem?“

„To ni moja krivda,“ jim je odgovoril Risto. „Polnoletna je in ve, kaj dela.“

„Takoj ji piši, naj pride,“ je rekel načelnik.

Risto se je nasmehnil. In še vedno se smehlja. Bolgarske oblasti niti danes še ne vejo, kaj se je zgodilo z njegovo hčerko in kje je ona. Po tej poti bodo to morda končno le zvedeli.

(Dalje prihodnjič)

V Globasnici se je začel kulturni festival

Letošnji 6. kulturni festival v Globasnici, ki se je pričel v nedeljo, 30. aprila, s sodobno dramo „Volkodlaki“, stoji letos v znamenju 75-letnice ustanovitve globalnega društva.

3. maja 1903 je takratni globalni kaplan Ivan Hojnik zbral okoli sebe nekaj pogumnih fantov in deklet, ki so se hoteli „upreti nemškemu nasilstvu“ kot je zapisano v tajniški knjigi. Društvo je kmalu zavzelo na dramskem področju vodilno mesto med našimi društvi, pa tudi število članov je stalno naraščalo, tako da je šelo leta 1914 že nad 150 vpisanih članov.

Vojna in plebiscit sta ovirala vsakršno delo, proti vsemu pričakovanju pa se je društvo že leta 1920 opomoglo in kljub stalnim oviram in šikanam oblasti nadaljevalo s kulturno prosvetnim delom. Z dobičkom od iger je društvo podpiralo socialno šibke, pogorence ter druge, ki so bili v kakršnikoli materialni stiski.

Društvo je bilo ukinjeno po napadu nacistov na Jugoslavijo, zaplenjeno je bilo društveno premoženje, podivjani nacisti so uničili knjižnico, ki je štela nad 1600 knjig. Zavedni društveniki, kot posetnica Šoštarjeve gostilne Ana

Hutter so bili izseljeni v Nemčijo. Na srečo pa je takratni podpredsednik Peter Rarej skril tajniško knjigo in se danes lahko društvo ponaša z redkostjo, ki je na Koroškem najbrž ne najdemo več. S svojo aktivnostjo pa danes slavi društvo po celem Koroškem in je postalo bistveni del kulturnega ustvarjanja koroških Slovencev. Velika opora sta društvu seveda zakonca Smrečnik, ki skozi vsa leta društvu nudita brezplačno na razpolago društvene prostore in dvorano.

Za kulturni festival je društvo pripravilo tudi lepo koncipirano

brošuro z zgodovino društva, objavljeni so vsi odbori od ustanovitve do danes, del brošure obsega program festivala in zaključne akademije, ki bo v nedeljo, 7. maja 1978. Predsednik SKD Globasnica Luka Hudl piše v uvodnih besedah:

„Kulturno prosvetno udejstvovanje naroda je najnaravnejši izraz o prisotnosti nekega naroda. Še toliko bolj pa to dejstvo velja za življenje narodov v manjšini. Saj je prav kulturno prosvetno delo temelj narodne obrambe in vsak, ki ga opravlja kot ud narodnega občestva, je v korist narodu!“

Obširnejše poročilo o celotnem programu in zaključni akademiji, ki bo v nedeljo, 7. maja, in na kateri nastopajo mešani pevski zbor „Peca“, mešani pevski zbor „Ruda Sever“, mešani pevski zbor SPD „Srce“, Ansambel „Hanzija Artacha“ in folklorna skupina SKD Globasnica, bomo objavili prihodnjič. B. S.

Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu ter na celovski univerzi (slovenščina) od zimskega semestra leta 1976/77 naprej.

Novemu ravnatelju želimo skupno z vsemi drugimi profesorji veliko uspeha pri vodenju naše osrednje kulturne ustanove. Naj pelje ustanovo, ki ji je bil oče prvi ravnatelj dr. Joško Tischler (1957 do 1967) in ki jo je vodil skozi vihravo drugo desetletje dr. Pavle Zablatnik (1968 do 1977), do nadaljnjega uspešnega razmaha v prid naši slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

Celovec: gostovanje Cirilskega društva iz Ljubljane

Slovensko kulturno društvo v Celovcu je priredilo v torek, 25. aprila 1978, ob 19.30 v dvorani Marijanišča v Celovcu kulturni večer slovenske besede in pesmi. Gostovalo je Cirilsko društvo slovenskih bogoslovcev iz Ljubljane z zelo zahtevnim, pestrim literarnim in glasbenim sporedom, ki je bil zlit v čudovito harmonijo besede, pesmi in glasbe. V svetlem siju žarometov so se vrstili na okusno pripravljene odru umetniško dovršeni nastopi recitatorjev in dveh odličnih pevskih zborov, ki jih je občinstvo nagajalo z navdušenim aplavzom. Dvorana je bila nabito polna, napočili so jo predvsem dijaki Slovenske gimnazije in razni ljubitelji slovenske kulture iz Celovca in okolice. Med častnimi gosti je predsednik društva dr. Pavle Zablatnik s posebnim veseljem pozdravil prevzvišenega gospoda škofa dr. Jožefa Köstnerja, ki je gostom iz Ljubljane še posebej izrekel v slovenskem in latinskem jeziku srčno dobrodošlico in jim izrazil najboljše želje za študij in za pravo na duhovniški stan, pozdravil je hišnega gospodarja, regensa celovškega bogoslovja, dr. Karla Krannerja, in se mu zahvalil, da je dal za prireditve na razpolago lepo dvorano, posebno topel pozdrav je veljal še regensu ljubljanskega bogoslovja, stolnemu kanoniku Vinku Veglju, in univ. prof. Stresu z ljubljanske teološke fakultete, prelatu Alešu Zechnerju, škofijskemu kanclerju Krištofu, konzulu SFR Jugoslavije Miškovu, dvornemu svetniku dr. Jošku Tischlerju, direktorju dijaškega doma v Marijanišču, ki mu gre še posebna zahvala za prijazno pogostitev ljubljanskih gostov v Marijanišču, in vzgojiteljem dijaških domov.

Dr. Zablatnik se je bogoslovcem iz Ljubljane toplo zahvalil za izredni kulturni užitek, ki so ga nudili celovškemu občinstvu, z besedo

slovenskih pesnikov in pisateljev, ki je „beseda praznika, vriskanja in petja“ in z ubrano slovensko pesmijo, ki naj bi s toploto svoje harmonije pomagala raztajati ločilne stene od človeka do človeka, od vasi do vasi, od dežele do dežele in od naroda do naroda. Zaželel je gostom iz Ljubljane, da bi s svojim odličnim sporedom nastopili tudi še drugod na Koroškem s prav tako lepim uspehom kot v Celovcu.

GALERIJA WERNERJA BERGA SPET ODPRTA

Werner-Bergova galerija mesta Pliberk, katero so ustanovili pred desetimi leti, bo od nedelje, 7. majnika dalje spet vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure odprta. Galerijo obiskujejo vsako leto obiskovalci iz vseh krogov domačega prebivalstva in mnogi gostje iz inozemstva. Še v mesecu maju pričakujejo 30.000. obiskovalca galerije od njene ustanovitve. Poleg 142 slik v devetih prostorih, ki so razstavljene že od ustanovitve, so obesili letos v dveh posebnih prostorih še 25 najnovejših umetnikovih del.

Posebnih vabil k otvoritvi ne bo. Mestna občina in vodstvo galerije vabi vse prijatelje umetnosti, da bi tudi letos obiskali Werner Bergovo galerijo v Pliberku.

Ravnateljski dekret dr. R. Vosperniku

Kot smo že poročali v zadnji številki NT, je izročil v ponedeljek, 24. aprila, deželni glavar Leopold Wagner, v poslopju deželne vlade, novemu ravnatelju Zvezne gimnazije za Slovence dr. Reginaldu Vosperniku dekret o dokončnem imenovanju. Ob tem se nam zdi pri-

čal leta 1961 s profesorskim izpitom in doktoratom iz germanistike (disertacija o življenju in delu pesnice Paule Preradović).

Jeseni leta 1961 je začel poučevati na Slovenski gimnaziji v Celovcu slovenščino in nemščino. Še isto leto se je začel udeleževati v

dorf im Taunus in Marburg an der Lahn (ZRN), kjer je govoril o razvoju odnosov med Slovenci in Nemci.

Na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu v vseh teh letih od 1961 naprej ni deloval samo kot učitelj, ampak tudi v raznih drugih funkcijah. Sooblikoval in povezoval je razne zaključne šolske akademije. Vsem sta se vtisnili v spomin akademiji 1975 (Sosed, tako te gledam) in 1976 (Koroški Slovenci v koncertu evropskih narodnih skupnosti), pri kateri so sodelovali Madžari iz Prekmurja, Danci iz južnega Šlesviga (ZRN) in Južni Tirolci. Na Slovenski gimnaziji je bil predsednik personalnega zastopstva od 2. 12. 1975 naprej in v letih 1974 do 1977 član odbora šolske skupnosti. Poučuje tudi še na Strokovni šoli za ženske poklice v

Deželni glavar Leopold Wagner (1. z desne) izroča dr. Reginaldu Vosperniku ravnateljski dekret. Navzoča sta še poslevoedeči predsednik DSS za Koroško Karl Kircher (2. z leve) in podpredsednik Hans Lindner.

merno, da orišemo poglavitne točke dosedanje Vospernikove življenjske poti.

Novi ravnatelj Slovenske gimnazije se je rodil 9. 5. 1937 v Celovcu, doma pa je v Podravljah. Leta 1942 je bil izgnan skupno s številnimi drugimi koroškimi Slovenci v izseljenstvo, najprej v kraj Rehnitz (danes Renice) blizu Ščecina (takrat Stettin) na Poljskem; a še isto leto je postal njegov „novi“ dom Eichstätt na Bavarskem, v letih 1944/45 pa Dörfgastein v Salzburgu; tam je bil izrečen njegovi materi in njemu tako imenovani „Gauverbot“ (prepoved) za Koroško. V Dörfgasteinu je tudi začel hoditi v osnovno šolo, ki jo je nadaljeval do leta 1947 v domačem Skočidolu. Jeseni istega leta je vstopil v gimnazijo na Plešivcu (Tanzenberg) nad Gosposvetskim poljem, kjer se je udeleževal v KSDD (Katoliška slovenska dijaška družina) in je tudi pomagal oblikovati glasilo Kres. Po maturi 1961 je začel na dunajski univerzi študij slavistike in germanistike, ki ga je kon-

Narodnem svetu koroških Slovencev. Od 1961—1968 je bil najprej odbornik, zatem pa tajnik. V letih 1968—1972 je bil predsednik NSKS, od 1972 do 1974 podpredsednik. Kot zastopnik NSKS je bil v letih 1965—70 član kolegija Deželnega šolskega sveta za Koroško; to funkcijo opravlja tudi v tej dobi (1975 do 1980).

Ravnatelj Vospernik se je tudi udeleževal močno pri Federalistični uniji evropskih narodnih skupnosti (FUENS), kjer je že tretjo dobo podpredsednik. V tem sklopu je napisal prispevek o koroških Slovencih za knjigo „Handbuch europäischer Volksgruppen“ (Priročnik o evropskih narodnih skupnostih), ki ga je izdala FUENS še pod tajnikom Povlom Skadegaardom. Prispevke o koroških Slovencih je objavljala tudi v Našem tedniku, Die Furche, Die österreichische Nation in drugod. Na raznih inozemskih zasedanjih je predaval o problematiki koroških Slovencev, tako pri zborovanjih FUENS, a tudi v mestih Friedrichs-

MEDNARODNO PODJETJE

išče tajnico z organizatoričnimi sposobnostmi za samostojno korespondenco in samostojno koordinacijo terminov.

Predpogoj: obvladanje slovenščine in nemščine

Prošnje na:

ELAN, družba z o. j., za proizvodnjo in trgovino športnih izdelkov
Viktringer Ring 5
9020 Celovec
tel.: (0 42 22) 33 1 84, 33 1 85

PRIREDITVE

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: Otroška mladina v Železni Kapli

Kraj: Farna dvorana v Železni Kapli

Čas: nedelja, 7. maja 1978, ob 10.30

DRAMA: „VOLKODLAKI“

Prireditelj: SPD „Svoboda“ v Št. Janžu v Rožu

Kraj: Tischler v Št. Janžu

Čas: nedelja, 7. maja 1978, ob 20.00 uri

Gostuje: Igralska skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah

Kraj: Pušnik v Ločah

Čas: binkoštna nedelja, 14. maja 1978, ob 19. uri

Spored: Recitacije šolarjev

Nastop domačih tamburašev

Nastop domačega moškega pevskega zbora ter

družabni večer

Na pobudo Kmečke zveze bo v spodaj navedenih krajih

PREGLED POLJSKIH ŠKROPILNIC

8. maja v Šmihelu pred kmečko-gospodarsko zadrugo;

9. maja v Pliberku pred zadrugo;

10. maja v Globasnici pred zadrugo;

18. maja v Podravljah pred kmetijsko šolo;

19. maja v Šentjakobu v Rožu pred zadrugo;

Pregled bo vsak dan od 9.00 do 16.00 ure.

Vsi zainteresirani, ki hočejo imeti svoje škropilnice v redu, naj se zberejo v zgoraj navedenih vaseh. Pregled bo brezplačen. Servis nudi Kmetijska zbornica v Celovcu.

Prijave sprejema tajništvo Slovenske kmečke zveze.

9020 Celovec, Gasometergasse 10/I, tel. št.: 04222/32550.

Od sobote, 13. maja, ob 15. uri, do ponedeljka, 15. maja, do 13. ure

DNEVI SREČANJA

s pisateljem Saint Exuperyem

Voditelj: prof. Walter Heinrich iz Heidelberga.

Beseda k spominski slovesnosti na Dunaju

Bilo je konec januarja, ko smo se na našem rednem letnem zboru odločili, da 22. aprila počastimo naše na Dunaju obglavljene žrtve. Ker je ta dan sobota in je na Dunaju vse zaprto, smo prosili naše prijatelje pri Zveznem vodstvu avstrijskega odporiškega gibanja in žrtev fašizma, da so nam oni prikrbali potrebna dovoljenja.

Na prizadevanje NSKS se je tej naši proslavi pridružila tudi ZSO, oba pa sta od svoje strani povabila zveznega predsednika dr. Rudolfa Kirchschlägerja. Vse to je nam bilo le prav, ker na ta način je iz naše skromno zamišljene počastitve postala veličastna manifestacija s političnim obeležjem.

Da prireditev napravimo čim bolj slavnostno, smo v spominskem prostoru postavili častno stražo dveh nekdanjih partizanov: Milana Piskernika iz Lobnika ter Cirila Miklavca iz Lepene ter dveh mladincev: Florijana Juga iz Sel in Jožeta Blajsa iz Lepene. Partizanski zbor Matija Verdnik—Tomaž pa je za časa polaganja vencev v tem spominskem prostoru, kjer so se izvrševala obglavljenja, pel žalostinko: Žrtvam.

Prvi je venec položil predsednik republike dr. Rudolf Kirchschläger.

mila, da je zvest svojemu slovenskemu narodu in s tem nevaren napredku germanizacije. Enako se je tudi to pot v počastitev teh žrtev na Dunaju zbralo staro in mlado, moške in žene, ne da bi se povpraševali po ideološki opredelitvi. Tako je prav! Tako naj bi bilo vedno in ob vsaki priliki. Nič več in nikoli več naj ne bi veljale besede: Vi in mi, temveč naše geslo naj bo vedno: vsi skupaj za našo sveto stvar za katero so umrle te naše žrtve.

Zdi se mi, da se našim žrtvam z nobeno stvarjo ne bi mogli bolj oddolžiti, kot da vedno in ob vsaki priliki nastopamo složno. S tem bi našim narodnim nasprotnikom odvzeli njih, še pred nedavnim zelo uspešno orožje: ščuvanje brata proti bratu.

Da zveznemu predsedniku dr. Kirchschlägerju poklonitev žrtvam ni bil samo formalen akt, je pokazal s tem, da je ob priliki, ko sem mu bil predstavljen kot podpredsednik zvezinega vodstva avstrijskega odporiškega gibanja, izrazil željo, da bi rad spoznal najbližje sorodnike obglavljenih. Zgodilo se je to po slavnostni prireditvi v Albert-Schweitzer-Haus. Predstavil sem mu vdovo po Juriju Pasterku, Ka-

delo,“ se je predsednik poslovil od nas.

Naš manifestativen skupen nastop ni ostal brez političnih posledic. Saj je dr. Rudolf Kirchschläger pred polno dvorano koroških Slovencev v Albtter-Schweitzer-Haus jasno izpovedal, da kot predsednik republike Avstrije slavnostno izjavlja, da naše, od njega imensko našete žrtve niso nikdar bile in tudi danes niso brezčasne. „One so vredne častnega spomina naše republike, ker one so delale v smislu moskovske deklaracije“ je s poudarkom izjavil.

Ta državni akt pri naših narodnih nasprotnikih ni našel dobrega odmeva in poskušali ga bodo čimprej pozabiti. Zato ga moramo mi tem pogostejše in tem glasnejše ponavljati, da se ne pozabi, ker s temi besedami predsednik republike Avstrije ni rehabilitiral samo teh trinajst imensko imenovanih naših žrtev, temveč vse naše odporiško gibanje za časa nacističnega nasilja. Naši narodni nasprotniki nas danes ne morejo več obmetavati z nečastnimi priimki, ker po besedah prezidenta republike smo delali v smislu „Moskovske deklaracije“.

Temu prvemu državnemu aktu je nujno sledil drugi. Ukinjen je proces proti mladincem iz Sel, ki so bili obtoženi, da so preprečili izvedbo zakona o tako imenovanem „tajnem preštevanju posebne

vrste“, ki so ga državnemu vodstvu vsilile protislovenske organizacije in stranke, čeravno v državni pogodbi ne stoji ničesar o kakem preštevanju narodnih manjšin. Med drugimi je prost nadaljnjega sodnijskega zasledovanja tudi Florijan Jug, ki je to pot na Dunaju stal častno stražo.

Po prvih uspehih, naprej po tej poti za pravice slovenskega koroškega ljudstva.

Dr. Luka Sienčnik

DOM v TINJAH

ROMANJE V MARIA LORETTO (največja Marijina božja pot v Italiji) — v SAN GIOVANNI (kjer je živel in deloval pater Pij), na MONTE CASINO (benediktinski samostan, ki ga je ustanovil sv. Benedikt) — RIM — ORVIETTO — PADOVO od ponedeljka, 5. junija, do ponedeljka, 12. junija 1978

Cena: šil. 2270.—

Vozi: avtopodjetje SIENČNIK

Prijave: sprejema Dom v Tinjah do 23. maja

Prijavljenci dobijo točnejši razpis Duhovni vodja: g. Anton Cvetko

ROMANJE ZA UDELEŽENCE IZ PODJUNE V NOVO ŠTIFTO NA DOLENJSKEM IN NA RAKOVNIK PRI LJUBLJANI

v soboto, 3. junija 1978

Vozi: avtopodjetje SIENČNIK

Cena: šil. 150.—

Prijave sprejema 9121 Dom v Tinjah, tel.: 0 42 39 - 642, do 20. maja Število je omejeno!

V soboto, 17. junija

ROMANJE NA SV. VIŠARJE

za župnije Suha, Žvabek, Pliberk, Kazaze

V soboto, 24. junija

ROMANJE NA SV. VIŠARJE

za župnije Šmihel, Globasnica, St. Lipš in Dobrla vas

Slovensko kulturno društvo v Globasnici

6. KULTURNI FESTIVAL

ob 75-letnici ustanovitve slovenskega kulturnega društva v Globasnici od 30. aprila do 7. maja 1978

nedelja, 30. 4.	ob 20.00	VOLKODLAKI drama v treh dejanjih gostuje SPD »Danica« iz St. Vida v Podjuni
torok, 2. 5.	ob 20.00	KONCERT Narodno zabavnege ansambla »JOŽETA KRŽETA« IZ MARIBORA
četrtek, 4. 5.	ob 20.00	KONCERT nastopa moški zbor »SLAVA KLAVORA« IZ MARIBORA
petek, 5. 5.	ob 20.00	SE ŠE SPLAČA GOVORITI SLOVENSKO predava dr. Erik PRUNČ
sobota, 6. 5.	ob 14.30	Mladinska spevoigr »PLESOČI OSLIČEK« nastopa »Oder mladje« Koroške dijaške zveze iz Celovca
nedelja, 7. 5.	ob 14.30	SLAVNOSTNA AKADEMIJA

vse prireditve so pri ŠOŠTARJU V GLOBASNICI

„V dolini je mraz, tu pa toplota ...“

(Nadaljevanje s 3. strani)

leiterja vodja urada za vprašanja narodnosti, SS-Standartenführer Maier-Kaibitsch.

Gauleiter je poudaril v svojih uvodnih besedah važnost odstranitve tako imenovanega koroškega vprašanja in opozoril na to, da bo po rešitvi tega vprašanja moč cele dežele prosta za ojačen nastop v novih krajih in za bodoča dela obnove.

Zahteva Gauleiterja, da bo ob velikih nalogah Koroške v tem južnem Gauu Velike Nemčije razčiščeno vprašanje do zadnje konsekvence, se bo izpolnila v letu 1943. Za to so porok jasni cilji Gauleiterja in Reichsstatthalterja ter tudi tisti možje, ki jim je Gauleiter poveril to nalogo.

V posebni številki NT, ki jo je pripravil Miha Zablatnik maja 1977, ob priliki procesa proti štirim sel-skim fantom, ki so odnesli volilno skrinjico 14. novembra 1976 iz občinskega urada, beremo sledeče:

„10. oktobra 1942 so selski borci mislili, da bodo itak vsi gestapovci na praznovanju v Celovcu in so šli na lov. Grajski lovec Rohr pa se je premislil in se vrnil domov. Na Setičah je zahrbtno težko rnil Maksa Keliha, gestapovci so ga prepeljali v Celovec, kjer je po strašnem mučenju 12. oktobra 1942 umrl.“

Tako se vleče nit nekaj let v življenju selskih odporikov proti hitlerizmu. V Selah smo našli nekaj razglednic, ki ponazorujejo posamezne točke življenjske poti ene od sedmih selskih družin. Tri mesece potem, ko so morali v nekaj minutah zapustiti svojo domačijo, je pisala iz taborišča Rehnitz izseljenka svoji sestri domov:

„Ljuba sestra! Prav lepo Te pozdravim in želim, da bi bila zdrava kakor sem jaz zdaj. Tukaj je zdaj naš dom in tukaj na sliki je križ, kjer spimo. Je nas šest družin, štiri so Ziljani, ena iz Loge vasi. Prav lepo se zastopimo in zdaj v kratkem času bomo šli v drug kraj, to ne vem kam, povsod je tujina! Lepo se zahvalim za pakeljc,

saj vsaka reč je v tujem kraju zlata, z Bogom.“

To je bilo 8. junija 1942. Nekaj dni pozneje so dobili domačini razglednico z tiskanim besedilom v nemščini, ki kaže ves cinizem Hitlerjevega režima. V prevodu se glasi to besedilo tako: „Domovina, domovina, Tebe se spominjam noč in dan, Ti domovina, ljuba domovina, kjer sem bil vesel in srečen! Domovina, daleč sem in čisto sam. Če bi le enkrat mogel biti pri Tebi. Ponoči se svetlikajo Tvoje zvezde dol k meni, jaz se Te spominjam v tujini. Joj, kako hrepenim po Tebi ...“

2. avgusta so se poslovili iz Rehnitz in se odpeljali z neznanim ciljem v novo domovino. Pozneje so zvedeli, da so prišli v Eichstätt;

Postaja na dolgi poti trpljenja Selanov — taborišče Eichstätt

karta z dne 17. decembra poroča, da „so bili nekaj časa bolni, toda vse mine na tem svetu“, in je pisana že v nemščini ter oddana v Eichstättu. 21. majnika 1943, mesec po obglavljenju trinajstih znancev v dunajskem deželnem sodišču, piše Mojca iz taborišča:

„Bei uns in Eichstätt ist jetzt sehr große Wärme. 45 Grad. Denke viel an „Seča“, dort braucht man heiße Tage und schöne. Denke an Euch sehr viel. Mojca.“ (Pri nas v Eichstättu je zelo vroče. 45 stopinj. Pogosto mislim na „sečo“, tam potrebuješ vroče in lepe dneve. Veliko mislim na Vas. Mojca.)

Tako so jih preganjali iz me-

odgovornost, katere se ne more otresti. Pri dokončni rešitvi se bo upošteval doprinos Avstrije k njeni osvoboditvi!“ Tukaj so avstrijski diplomati morali napeti vse sile, da so le dobili državno pogodbo. Posluževali so se odpora naših ljudi iz Sel, Obirske, Železne Kaple in drugih krajev dvojezičnega ozemlja in morali vzeti v državno pogodbo člen 7. 22 let po podpisu državne pogodbe je ista Avstrija poklicala štiri potomce teh Selanov na zagovor v isto hišo na Dunaj, kjer so obglavili hitlerjanski rablj 13 njihovih prednikov.

V dolini je mraz, v Selah in na Obirskem pa še vedno sije sonce.

F. K.

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!

Zaradi tega rajši takoj h

PODJERBERK —
ST. KATHREIN
Škofiče/Schieffling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

po kuhinje!

MARIBOR: RAZVOJ IN DOSEŽKI

Družbeni proizvod

Družbeni proizvod je v občini Maribor v 1975 letu porastel za 22 % in je indeks rasti bil za približno 3 % večji od republiškega. Nominalna rast družbenega proizvoda v 1976 letu je znašala 18 % realna pa 4,6 %. Za leto 1977 je predvidena realna rast 5,5 %, kar bo verjetno tudi doseženo. Okvirno lahko ugotovimo, da je v obdobju 1974—1977 družbeni proizvod raste nominalno za okoli 22 % in realno za okoli 4,6 % ter je konec 1976 leta znašal 11.175 mil. din (ocenjeni družbeni proizvod za leto 1977 pa je približno za 8 % večji od družbenega proizvoda v letu 1976).

Zunanjetrgovinska menjava

V obdobju od 1974 do 1978 leta ugotavljamo za zunanjetrgovinsko dejavnost, da v glavnem ni dosegla planskih predvidevanj. V določenih časovnih obdobjih je fizičen porast izvoza (gledano indeksno) bil celo zadovoljiv, vendar niso doseženi željeni finančni rezultati. Temu dejstvu je treba prišteti še to, da v Mariboru nimamo ustreznih organizirane in dovolj učinkovite zunanjetrgovinske dejavnosti. Prav tej problematiki se v zadnjem času posveča v občini veliko pozornosti.

Direkten izvoz mariborskega gospodarstva je znašal leta 1974 72.448.000 US dolarjev, izvoz v letu 1977 pa znaša 124.269.000 US dolarjev, (planiran izvoz za leto 1977 je 144.280.000 US dolarjev).

Otroško varstvo:

V letu 1971 je bilo od 19.250 predšolskih otrok vključenih v družbeno varstvo 2550 otrok ali 13,2 %, konec leta 1977 pa je bilo v predšolske vzgojno-

varstvene ustanove vključenih že 4889 predšolskih otrok in 311 dojenčkov ali 23 % celotne populacije predšolskih otrok.

Osnovno šolstvo:

S poglobljenim pedagoškim delom in smotno realizacijo dopolnilnega in dodatnega pouka se je v zadnjih letih močno zmanjšal generacijski osip. Stalno se je zviševal učni uspeh šolobveznih otrok; v letu 1976—1977 je bil 98,1 %. V občini je bila uvedena 150 oz 120 urna mala šola zaradi boljšega vključevanja predšolskih otrok v osnovno šolo.

Bistveno se je povečala tudi skrb za izobraževanje odraslih, saj v zadnjih letih konča osnovno šolo za odrasle 1000 slušateljev na leto.

Uspehi so bili doseženi tudi v približevanju knjige učencem. Fondi knjig so se močno povečali, na novo pa je bilo zaposlenih 15 knjižničarjev.

V šolskem letu 1974/75 je bilo v 103 oddelkih podaljšanega bivanja vključenih 2539 učencev; v šolskem letu 1977/78 pa v 129 oddelkih 3144 učenec.

Univerza v Mariboru:

V letu 1975 je bivše Združenje visokošolskih zavodov preraslo v drugo slovensko univerzo. Visoke šole v Mariboru so v 15. letih svojega razvoja zrasle zaradi potreb združenega dela v Mariboru in v širšem gravitacijskem območju. Visoke in višje šole so se ves čas povezovala in naslanjale na združeno delo; njih rast je bila posledica te medsebojne povezave.

Z ustanovitvijo univerze so dobile potrebe združenega dela v Mariboru in v širšem območju tudi formalno priznanje; hkrati pa so bili dani tudi novi

pogoji za nadaljnjo kvalitetno rast visokega šolstva v Mariboru.

Za zadnje obdobje je značilna tudi materialna rast mariborskega visokega šolstva, ki se kaže v novozgrajeni zgradbi PA ter novozgrajenih stolpih študentskih domov.

KULTURA

Močno so se afirmirale nekatere prireditve, ki so jih organizirali naši profesionalni in amaterski kulturni delavci (Borštnikovo srečanje, Festival baročne glasbe, nastopi mariborskih pevskih zborov itd.).

V preteklem štiriletnem obdobju je bila zastavljena akcija in sprejet program dograditve SNG v Mariboru, letos pa se bo začela gradnja likovnega salona. Prav gotovo bo v bodoče vlaganja na področju kulture v Mariboru potrebno posvetiti več pozornosti in tako omogočiti nekaterim profesionalnim in amaterskim zvrstem kulturne dejavnosti, ki so že zdaj na zavidljivem nivoju, nadaljnji razvoj.

TELESNA KULTURA

V obdobju 1974—1978 so bili na področju telesne kulture opravljeni pomembni premiki, ki se nanašajo zlasti na vsebino dela in v zvezi s tem na nov pristop pri obravnavanju množičnega in vrhunškega športa ter na ustrežnejše združevanje sil po panogah.

V tem času smo bili priča otvoritvam vrsti novih telesnokulturnih objektov (kopališče Pristan, Umetno drsališče, rekonstrukcija atletskega stadiona na Poljanah), rekordnim udeležbam na množičnih telesnokulturnih akcijah, velikemu porastu aktivnosti v šolskem, sindikalnem, planinskem, partizanskem in taborniškem telesnokulturnem delovanju.

SOCIALNO SKRBLSTVO

Program dejavnosti socialnega skrbstva se je od leta 1975 pri večini nalog povečal, nenehno pa je bilo potrebno tudi organizacijsko in strokovno dopolnjevati metode delovanja. Število obravnavanih zadev se je od 1975 do 1977 povečalo za 38,07 %. Kot prioritete naloge so bile ocenjene in sprejete od delegatov občinskih skupščin socialnega skrbstva: zagotavljanje družbeno denarnih pomoči kot edinega vira (porast števila 1975/77 za 3 % oz. od 287 na 291 primerov) in dopolnilnega vira za socialno ogrožene družine in posameznike (porast za 17 % oz. 985 na 1156 primerov) ter zdravstveno zavarovanje upravičencev do denarne pomoči (porast za 4 % ali od 1100 na 1150 primerov).

Občinska skupnost socialnega skrbstva je združevala v tem obdobju tudi finančna sredstva za program investicij v občini in republiki (Dom Danice Vogrinc, Socialno varstveni zavod Lukavci, DU Poljčane, Zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec — Trate).

PREGLED STANOVANJSKE IN KOMUNALNE IZGRADNJE

V obdobju od začetka leta 1974 do konca leta 1977 je bilo v občini Maribor zgrajenih 3911 družbenih stanovanj in ca. 1220 individualnih hiš. Približno 20 % teh družbenih stanovanj je solidarnostnih. Tak obseg gradnje je približno dvakrat hitrejši kot v obdobju prejšnjih osmih let in je večji kot znaša prirastek novih družin, tako da se je stanovanjski primanjkljaj zmanjšal pribl. od 8000 na 6000 manjkajočih stanovanj. V tem obdobju zgrajena stanovanja predstavljajo pribl. 12 % stanovanjskega fonda v občini Maribor.

V tem obdobju je bilo moderniziranih preko 300 km cest, to je pribl. petina dolžin vsega cestnega omrežja v občini. V mestu Maribor je delež kadamskih cestnišč padel od ca 50 % na manj kot 20 %. Vsi sedeži krajevnih skupnosti izven mesta so povezani z mestom preko moderniziranih cest. Velik problem pa še vedno predstavlja pomanjkanje magistralnih cest in mostov preko Drave v samem mestu. Izgradnja hitre ceste in ostalega magistralnega omrežja se šele začneja in bo nujno morala imeti prioriteto v naslednjem obdobju.

Tudi izgradnja ostale komunalne infrastrukture je bistveno napredovala, čeprav še vedno zaostaja za potrebami in ne zagotavlja zadostne in dovolj sigurne oskrbe, ker je v daljšem preteklem obdobju druga investicijska izgradnja naraščala bistveno hitreje od komunalne. Poseben problem predstavlja še vedno razdrobljena oskrba s toplovodnim omrežjem, kjer se šele začneja graditi prvi večji sistem za območje Maribor-jug.

DELO OBČINSKE SKUPŠČINE IN NJENIH ORGANOV

V občini Maribor se delegatski sistem vse bolj uveljavlja kot sestavni del sistema samoupravljanja in je veliko do prinesel najširšemu angažiranju delovnih ljudi in občanov na vseh področjih družbenopolitičnega življenja. Tako je v tem mandatnem obdobju delovalo v občini Maribor 621 delegacij za zbor združenega dela s 5290 člani, 40 delegacij KS s 517 člani delegacij za zbor krajevnih skupnosti in 40 stalnih delegatov družbenopolitičnega zbora občinske skupščine.

PLAČANI OGLAS

Se znate smejati?

Neki dijak je poslal domov materi brzojav: »Padel v useh predmetih, pripravi očeta.« — Mama je poslala sinu telegram: »Oče pripravljen, pripravi se ti.«

Po navadi zelo vesel človek je bil že cel teden zelo žalosten. »Kaj ti je?« so ga vprašali tovariši. »Mislim, da se me je moja žena naveličala.« — »Zakaj vendar tako misliš?« — »V tem tednu

mi vsak dan zavije moje kosilo v avtokarto.«

Oglas v vancouverškem časopisu: Farmar, 38 let star, želi spoznati dekle okoli 30 let, ki ima traktor. Prosim priložite sliko traktorja.

»Dobro jutro, gospa!« pozdravi pobiralec darov. »Pobiram za

Zavod alkoholikov'. Boste tudi vi kaj dali?«

»Bom,« se odreže žena. »Samo pozneje morate priti, ko bo prišel moj Janez pijan domov. Sedaj ga ne morem dati, ker je še v gostilni.«

Štiriletni Hajnček pripoveduje teti, da že pomaga očetu pri sekanju dru.

Teta: »Kaj boš ti pomagal! Saj še sekire držati ne moreš!«

Hajnček: »To ne, ampak, ko ata počijejo, jim pa jaz v roke pljunem.«

»Ali ruto lahko zamenjam, če ženi ne bo ugajala?«

»Lahko, kar prinesite jo nazaj!«

»Kolikokrat?«

Pripovedujejo, da je neki mož kuhal posebno dobre jedi, pa so ga zaprosili prijatelji, naj jim napiše nekaj receptov. Baje je res napisal nekaj receptov, a vsak se je začel takole: »Vzemi tri kozarčke konjaka in jih ulij v kuharja.«

Dve prijateljici se pogovarjata o možeh. »Kaj pa je pravzaprav

vaš mož, draga Pepca?« — »Iz najditelj.« »Kaj pa išče?« »Vedno nove izgovore!«

V šoli so pisali nalogo z naslovom: »Kaj bi rad bil, ko bom velik?«

Desetletna učenka je med drugim zapisala: »Rada bi imela dva otroka in s prijaznim, lepim in ljubečim možem bi se poročila.«

Ko so dobili naloge nazaj, je stalo pod nalogo rdeče podčrtano: »Napačen vrstni red!«

DR. JAKOB SKET:

3

Miklova Zala

Ker je bil stari Serajnik daleč v okolici na dobrem glasu, je spoštovala in čislala vsa sosesčina tudi njegovega sina. Opazovali so na Mirku očetove lastnosti ter ga smatrali za vrednega naslednika svojemu očetu. Vpliv Serajnikov med sosedi je bil tedaj sinu pridobil marsikatero prednost pred drugimi fanti. Tako je smel z očetom zahajati tudi v družbo veljavnih mož in starcev, kar ni bilo drugim mladeničem dovoljeno.

Tudi ta dan je bil Mirko prišel s svojim očetom v kmetski zbor, v katerem je bil on edini, ki še ni bil sam svoj gospodar. Na današnjem shodu pa je imel Mirko važno besedo. Zatorej je na očetovo opomnjo krepko povzdignil glas in govoril takole:

»Včeraj sem došel pozno v noči iz Beljaka. Bil sem tam po živinski kupčiji. Prišlo je bilo mnogo kupcev od vseh strani. Največ jih je bilo seveda z Laškega. Živino sem drago prodal, in nikdar še ni bio take kupčije pri nas. Prišel sem v družbo laških kupcev. Med njimi jih je bilo nekaj iz Benetk — in ti so mnogo govorili o vojski.

Pripovedovali so si, da imajo Benečanje močno utrjen tabor pri Gradiški ob Soči. Turki jih oblegajo. Prišli so

baje semkaj iz Dalmacije in Albanskega. Pri reki Soči so krenili proti goram. Njenemu toku sledeč, so šli navzgor po Soški dolini, dokler niso prišli do Gradiške. Tu so se ustavili in oblegajo tam vojsko benečansko. Na daleč okrog so že vse požgali in oropali, tako da njim samim primanjkuje živeža.

Tudi utaborjeni Benečanje so v velikih tiskah; pa laški kupci trdijo, da jim Turki ne morejo do živega. Zategadelj bo moral sovražnik v kratkem ustaviti obleganje in zapustiti oni kraj; saj se ne more tam njegova vojska več preživeti. Šli pa bodo Turki dalje proti Korminu in Kobaridu na Trbič. Če so pa enkrat tako blizu, pridejo gotovo tudi k nam. Nekateri kupci iz Kanalske doline pravijo celo, da se prvi turški oddelki že pomičejo proti koroški zemlji.

Dolgo so se posvetovali nato kmetje med seboj. Sklenili so, da hitro popravijo vse zidovje okoli Gradišča. Stolpi, kleti in dvorane se naj spravijo v dober red in izpremenijo v močno trdnjavo. Tudi podzemeljski hodnik, ki vodi iz globoke grajske kleti doli v vas Svetne, se mora izčistiti in dobro zavarovati. Cerkev sv. Jakoba v Podgradu se naj močno utabori. V gorskih pečinah pa se mora iskati več skrivališč, da najdejo v njih ženske in otroci varno zavetje. Zlasti pod goro Rožčico, kjer je prelaz na Kranjsko, je bilo več votlin in jam v pečevju. Še dandanes imenujejo prebivalci v Rožni dolini jame v pečinah pod Rožčico »Tabor« in pripovedujejo, da so se tam v turških časih skrivali kristjani.

Pozno v noči se je končalo posvetovanje. Hude slutnje so pretresale kmetom srce in glavo. Z majhnim upom so gledali v negotovo bodočnost.

Drugo poglavje

Tiho in pobitega srca so zapuščali kmetje Gradišče. Krasno zvezdnato nebo je razsvetljevalo sivo zidovje. Stolpi so kakor nočne pošasti skrivnostno moleli v nebo. Divna tihota je zavladala na Gradišču. Le sova se je oglašala sovi in netopirji so frfali, iskaje si nočne hrane. Zdal pa zdaj se je odkrušil kamenček od starih razvalin in se zatočil, votlo doneč, globoko doli v klet ali dvorano; človeškemu srcu se je dozdevalo, kakor da raznašajo duhovi grajsko zidovje...

Pod Gradiščem pa so stopale med visoko strnjo moške prikazni. Sprva jih je hodilo več skupaj. Po malem pa so se ločili drug od drugega; vsak jo je zavil po stranskem potu proti svojemu domu. Slednjič je ostal oče Serajnik sam s svojim sinom in krenil naravnost preko polja proti Svetnam.

Med Gradiščem in sosednjimi južnimi hribi in gorami se razprostira lepa, majhna ravnina z bogatimi travniki, gozdi in pašniki. Tu raste tudi bujno žito, pšenica, rž, ječmen in proso. Na tem polju so stale tedaj, kakor še stoje dandanes, Svetne, sredi med bogatim sadnim drevjem. V tej vasi je bil dom najbogatejšega kmeta v šentjakobski župniji, očeta Serajnika.

Veselje je navdajalo starega moža, ko je stopal med žitnim poljem. Strn je bila tako visoka, da je videl komaj iz nje. Dospevši do vasi, pa se je Serajnik ustavil. Z bistrim očesom je pogledal na Gradišče in rekel svojemu spremljevalcu:

»Ali slišiš, Mirko, kako skovikajo sove gori na razvalinah? Tam, kjer gnezdiijo ujede, bo v kratkem naš dom.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 7. maja:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 8. maja:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Basist Ladko Korošec poje operne arije.

TOREK, 9. maja:
09.30—10.00 „Vrezal si bom piščal...“ (Ljudska zabavna glasba).

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 10. maja:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — O starih zlatih časih (Janežičev rec.) — Ljudske pesmi poje mešanč zbor „Rož“ iz Št. Jakoba (vodi Lajko Milisavljevič).

ČETRTEK, 11. maja:
13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Dr. P. Apovnik: Pravni nasveti za vsakogar. — Kdo je za koga? (Popevke na dražbi).

PETEK, 12. maja:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 13. maja:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA 1. SPORED

NEDELJA, 7. maja: 14.15 Evrovizija iz Monte Carla: formula 1 — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Wickie in močni možje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Kdo pa si ti? — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Ljudski sovražnik — 21.55 Šport — 22.05 Ponočno branje — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 8. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 des — 9.30 Gertrud Fusenegger — 10.30 Chicago — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Rebel Jacquou — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.05 Roots — 21.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 23.25 Poročila.

TOREK, 9. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 The Bellcrest story — 10.00 Tiristorji — 10.30 Freddy, kitara in morje — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Raj živali — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Tiralica — uganka — 20.20 Zgodbe o birokratih — 21.10 Telemuzej —

21.20 Zadušijo se ob našem molku — Amnesty international — 22.05 Dediščina kraljev — 23.05 Poročila in šport.

SREDA, 10. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 10.00 Šolska televizija: kot gost pri Rudolfu Henz-u — 10.30 Beli pekel Piz Palue-ja — 17.00 Nabiranje češenj — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Grozljive zgodbe — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.10 Evrovizija: Finale evropskega prvenstva deželnih mojstrov v nogometu — 21.05 Čas v sliki 1 s kulturo — 21.25 Skrivnosti morja — 22.15 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 23.45 Poročila.

ČETRTEK, 11. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Krščanski riti — 10.00 Šolska televizija: zgodovina Cerkve — 10.30 Karusel — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Mojstrski pevci iz Nürnberga — opera Richarda Wagnerja — 22.20 Poročila — 22.25 Opera — 2. del.

PETEK, 12. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska televizija: Ferdinand Hodler — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Science fiction: razpoka v zemlji — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Ljudje, trgi, muzikantje — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Zaznamba v aktu xy — nerešeno — 21.20 Obzorja — 22.15 Neukrotljiva Angélique — 23.45 XY—nerešeno.

SOBOTA, 13. maja: 15.30 Pismo-ša Müller — 17.00 Umetniško-vzgojna oddaja — 17.30 Heidi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Rocco — mož z dvema obrazoma — 23.50 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 7. maja: 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 — Dunaj — 18.00 Fric-Frac — 19.40 Očetje cunje — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Prizma.

PONEDELJEK, 8. maja: 17.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 19.30 Igramo na flavto — 20.00 Anton Bruckner — 9. simfonija — 21.35 Čas v sliki 2 — 22.05 Sliki v ogledalu.

TOREK, 9. maja: 17.30 Cerkvena zgodovina — 18.00 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 18.30 Ö 9 — Gradiščanska — 19.00 Mejniki v svetovni zgodovini — 20.00 Neki mož hoče navzgor — 21.05 Čas v sliki 2 s kulturo — 21.40 Club 2.

SREDA, 10. maja: 17.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 19.30 Eno srce in ena krona — 21.25 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.00 Werner Schneyder: oprostite, prosim, motnjo!

— 22.10 Trailer — 22.55 Pogovori o medijih v Linzu.

ČETRTEK, 11. maja: 17.30 Šolska televizija: Ferdinand Hodler — 18.00 Ruščina — 18.30 Portret Alfred Hrdlička — 19.30 Spotlight — 20.00 Science fiction: razpoka na zemlji — 21.40 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.15 Club 2.

PETEK, 12. maja: 17.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 19.30 Trailer — 20.15 Razliki je ime znanost — 21.00 Nova — 21.20 Na virih Mafije — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.45 Svetovno prvenstvo v hokeju.

SOBOTA, 13. maja: 15.30 Mednarodni jahalni turnir — 17.00 Club-regional — 18.10 Happy tennis — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Pustolovščina divjačina — 20.00 Galerija — 20.15 Resnica Madame Langlois — 21.45 Schellacks & Schellacks...

TV Ljubljana 1. SPORED

NEDELJA, 7. maja: 8.55 Poročila — 9.00 Za nedeljsko dobro jutro: Graški študentje in oktet iz Slovenjega Plajberka — 9.30 625 — 9.50 Rubežniki — 10.55 Kaj je narobe — mladinski film — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — 14.05 Britanska enciklopedija — 14.30 Svetovno prvenstvo v boks — prenos — 16.50 Poročila — 16.55 Mednarodno tekmovanje v badmingtonu in lokostrelstvu — 17.10 Športna poročila — 17.15 Sonata nad jezerom — 18.45 Avtomobilске dirke formule 1, posnetek iz Monte Carla — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 D. Jovanović: Konec tedna — 21.05 Od Sutjeske do Gataškega polja — 21.25 TV dnevnik — 21.50 Nogomet Crvena zvezda : Partizan — reportaža — 22.25 Športni pregled — 22.55 Svetovno prvenstvo v boks — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 8. maja: 9.05 TV v šoli: Pravljica, Na travniku, Atom — 10.00 TV v šoli: Materinščina, Risanka, Zemljepis — 11.10 TV v šoli: Za najmlajše — 15.05 TV v šoli — ponovitev — 16.05 Kmetijska oddaja TV Beograd — 17.05 Poročila — 17.10 Dopoldanski in popoldanski otroci, Sedem stopnic do glasbe — 17.25 Britanska enciklopedija — 17.50 Obzornik — 18.00 Prekinitev delovnega razmerja — 18.15 Številčna matematika — 18.40 Mozaik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Simeon Stebrnik — 21.20 Kulturne diagonale — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Mozaik kratkega filma: Mimogrede — 22.40 Svetovno prvenstvo v boks — 23.25 Poročila.

TOREK, 9. maja: 8.30 TV v šoli: Angleščina, V gozdu, Matematika, TV vrtec, Kulturni spomenik — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Risanka, Glasbeni pouk — 14.25 Svetovno hokejsko prvenstvo — barvni posnetek srečanja SZ : Kanada — 16.05 Šolska TV: Arkti-

ka in Antarktika — 16.55 Poročila — 17.00 Glasba pred kamero — 17.30 Mozaik — 17.35 Obzornik — 17.45 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine — 18.15 Od doma do šole — 18.45 Noč pred svobodo — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Ko se korenin zavemo — III. del dokumentarne oddaje — 20.50 Žica — barvna oddaja — 21.25 M. Dombrowska: Noči in dnevi, nadaljevanka — 22.20 TV dnevnik — 22.35 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine.

SREDA, 10. maja: 8.35 TV v šoli: Dnevnik 10, Beograd, Zahodna Make-donija, Zvok v filmu — 10.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Film — 16.40 Poročila — 16.45 Svetovno prvenstvo v boks — 17.30 Z besedo in sliko: Zlata skledica — II. del — 17.45 Popotovanje v deželo lutk — 18.05 Obzornik — 18.15 Na sedmi stezi — športna oddaja — 18.45 Mozaik — 18.45 Mladinski zbor osnovne šole Trnovo — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.10 Nogometni finale pokalnih prvakov — 21.40 Jazz na ekranu — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine — 22.30 Svetovno hokejsko prvenstvo, posnetek srečanja 3—2.

ČETRTEK, 11. maja: 9.00 TV v šoli: Antika na naši obali, Od Altaja do severnega ledenega morja, Elektronika, Ali ste vedeli — 15.05 Svetovno prvenstvo v boks — posnetek — 16.00 Šolska TV: Arktika in Antarktika — 16.45 Poročila — 16.50 Avtomobili in ljudje — 17.45 Poročila s kongresa ZK Kosova — 18.15 Obzornik — 18.25 Profesor Baltazar — risanka — 18.35 Mozaik — 18.40 Tehnica za natančno tehtanje — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Ko se korenin zavemo — IV. del dokumentarne oddaje — 20.50 Obleka, to sem jaz — 21.20 Oči kritike — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Poročila s kongresa ZK Kosova in BiH — 22.45 Risanka — 23.00 Svetovno prvenstvo v boks — 23.45 Poročila.

PETEK, 12. maja: 9.00 TV v šoli: Makedonščina, Ruščina, Od petka do petka, Planine — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Zgodovina — 15.00 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Poročila — 16.15 Polieder H 3 — 16.30 Ostržek — barvna serija — 16.55 Praga: Svetovno hokejsko prvenstvo — barvni prenos srečanja 1—3, v I. odmoru Obzornik — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Koncert v dvorani Slovenske filharmonije — prenos — 21.10 Razgledi: Z našimi — 21.55 TV dnevnik — 22.10 Poročila s kongresa ZK Kosova — 22.25 Jaz, Klavdij — nadaljevanka — 23.15 Risanka — 23.35 Svetovno prvenstvo v boks.

SOBOTA, 13. maja: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — barvna risanka — 8.15 Z besedo in sliko: Zlata skledica — II. del — 8.30 Dopoldanski in popoldanski otroci — 8.45 Tehnica za natančno tehtanje — 9.15 Od doma do šole — 9.45 Kaj je skupni dohodek — 10.00 Dokumentarna oddaja

— ... G. Durieux: Paul Gauguin — nadaljevanka ... Poročila — 14.25 Poročila — 14.30 Svetovno prvenstvo v boks — prenos — 15.50 Nogomet Olimpija : Sarajevo — 17.50 Obzornik — 18.00 Kekčeve ukane — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 A. Newman: Šopek z bodečo žico — nadaljevanka — 21.00 Celovečerni film — 23.20 Poročila — 23.25 Svetovno prvenstvo v boks.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 7. maja: 8.55 Poročila — 9.00 Oddaje za JLA — 12.00 Poročila — 15.25 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Divja opera — dokumentarna oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Celovečerni film.

PONEDELJEK, 8. maja: 16.55 Praga: Svetovno hokejsko prvenstvo — barvni prenos srečanja ČSSR : Švedska (slovenski komentar) — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.30 Aktualnosti — 21.00 24 ur — 21.10 Celovečerni film.

TOREK, 9. maja: 17.00 Pionirske TV novice — 17.20 TV koledar — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Poročila s kongresa ZK Bosne in Hercegovine — 18.15 Nove knjige — 18.45 Dnevnik 10 — 19.05 Kulturni pregled — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Stop — 20.50 Akcije — 20.55 24 ur — 21.15 Znanost — 22.00 Dioklecianova palača.

SREDA, 10. maja: 16.55 Praga: Svetovno hokejsko prvenstvo — prenos srečanja 3—2 — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Bela knjiga — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.50 Poti samoupravljanja — 22.00 Glasbena oddaja.

ČETRTEK, 11. maja: 16.50 TV novice — 17.15 Narodna glasba — 17.35 Nogomet Hajduk : Velež — prenos — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kino oko — 23.30 24 ur.

PETEK, 12. maja: 16.00 Partizanska olimpijada — 17.15 TV dnevnik — 17.35 TV koledar — 17.45 TV drom — 18.15 Razvoj Jugoslovanskega vojnega letalstva — 18.45 Rumeno pismo — 19.30 TV dnevnik — 20.25 Praga: Svetovno hokejsko prvenstvo — prenos srečanja 2—4.

SOBOTA, 13. maja: 17.45 Plus pet — mladinska oddaja — 18.45 Gledališče v hiši — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 20.50 Feljton — 21.20 24 ur — 21.30 Glasbena oddaja — 22.00 Športna sobota.

Za dobro voljo

Dva trgovca sta se prepirala, kdo je bolj zvit in prekanjen. Slednjič reče eden: »Prej te jaz že desetkrat prodam preden me ti enkrat.«

Mu odgovori drugi: »Rad verjamem, saj še počenega groša nisi vreden.«

Tam gori se bomo branili, da ne poginemo pod kruto pestjo krvoločnega Turka.

In to zlato žitno polje! Glej, kako vzdiguje glavice! Kako veselo in ponosno se maje polno klasje!"

Pri teh besedah prime starec za klas in ga tehta v roki. Potem nadaljuje:

„Veselje mi vzbuja ta pogled v srcu. A zopet se mi radost izpreminja v žalost, če pomislim, da bo vse, kar smo si pridelali s krvavimi žulji, poteptalo konjsko kopito in požrlo nenasitno žrelo turško. Mi sami pa bomo, ako nas še kaj ostane živih, umirali lakote...“

Že lansko leto je bila huda pri nas; kobilice so nam bile napravile mnoge uime. In pri nas ni nikjer žitnih zakladnic za slaba leta. Saj se še za denar, za gotovi denar težko kaj dobi, ker laški kupci vse pokupijo in ubogeta kmeta oskrljufajo za njegovo blago.“

Pri teh besedah je starec globoko vzdihnil, spomnivši se, koliko ima človek prebiti hudega na svetu in še nekaj drugega mu je težilo srce. Davno je že namerčel nameraval s sinom govoriti na samem. Najlepša priložnost se mu je nudila zdaj, tu na polju; zatorej je nadaljeval:

„Za naš kraj je pač oni tujec na Knezovem posestvu prava nesreča. Prišel je pred nekimi leti in našo župnijo in privedel s seboj, kakor veš, staro žensko in mlado, začrnelo deklino.

Najprej je kramaril v Podgradu ob nedeljah pri cerkvi. Nato je jel kmetom posojevati denar na velike obresti. Ker mu pa niso mogli dogov plačevati v gotovini, je od njih namesto denarja jemal žitnih pridelkov, a seveda po najnižji ceni. Mojega mejaša in prijatelja Kneza je spravil ob

hišo in kmetijo. Tako je postal naš sosed, o katerem pa ne vemo, ali je žid, ali kristjan. V cerkev ne hodi nikdar; pa tudi njegovo hčer in njeno mater vidimo malokdaj pri službi božji.“

Starec umolkne in pogleda Mirka s pomenljivim očesom. A ta se obrne pri teh besedah nagloma v stran. Rdečica je zalila sinu lice, srce mu je jelo hitreje bti; hud strah ga je obšel, meneč, da oče že vedo za njegove srčne skrivnosti. Da se ne izda, molči, oče pa nadaljuje mirno in razločno:

„Ko je ta tujec dospel v Podgrad, ni nihče vedel, kako se piše in odkod je. Prideli so mu ime *Tresoglav*. To znači pač njegovo kretanje pri kupčiji; potresa namreč vedno z glavo in zasluži res ta priimek.

Pravo svoje ime je zamolčal. Gotovo se boji, da bi mi po njem ne spoznali njegove vere in rodu. Le toliko sem mogel zvedeti, da je prišel iz Benetk in da baje ni naše vere. Iz kramarja je postal véliki kupec. Zdaj kupčuje sicer večjidel zdoma, a naselil se je vendar v našem kraju. Jaz sem se sicer protivil temu, ali gosposki ni bilo mar mojih besed. In kakor se vidi, se že kesajo, da so mu dali pravico, naseliti se med nami.

Mi sosedje smo živeli sprva z njim, kakor da ne bi poznali drug drugega. Pozneje se nam je jel približevati. Jako prijazen mož je, ali odkritosrčen ni. Govori sicer veliko in zaupno, toda v srcu misli drugače. Zdaj se nam dela jako prijaznega, a to je le gola hlimba. Korostil nam ne bo nikdar, naj še tako lepo govori. Navidezno nas ljubi, v resnici pa goji njegova duša le sovraštvo do nas.

Tudi tebi, moj Mirko, se je že prikupil ta Lah. Zdi se mi, da kaj rad zahajaš pod njegovo streho. Bojim se celo,

da te v njegovo hišo bolj vlečeta dekle in mati, kakor pa on sam. Vse to že dalje časa opazujem. A nocoj te moram posvariti, da se mi izogiblješ, kolikor mogoče, te družbe, posebno Almiro!"

Kakor okamenel je stal Mirko pred očetom. Vedel je, da imajo oče prav; sam je dobro čutil, da ga je tuje dekle malo da ne že ujelo v nastavljene mreže...

Sin se je začel nato opravičevati, ali ni mu bilo več mogoče utajiti svojega občevanja z Almiro. Saj je videl danes oče sam, kako se je Mirko poslovil od deklice, preden je šel na Gradišče. Pa tudi poprej je bil Serajnik že večkrat opazil, kako pogleduje Almira za njegovim sinom.

„Ne taji, Mirko, tega, kar že dolgo opazujem,“ odvrne oče na sinovo opravičevanje. „Ti poznaš mojo željo in veš tudi, kaj nameravam. Zdaj nastopijo hudi časi. Treba je krepke roke pri gospodarstvu. Jaz ti mislim kmalu svoje posestvo izročiti. Ali poiskati si moraš družico, ki je tvojega stanu in naše vere. Ne denar, temveč pridne roke in zvesto srce so najboljša dota vsakemu dekletu.

Dalje je treba tudi pomisliti, Mirko, na bodoče čase. Kdo naj podeduje našo kmetijo, če bi ubili Turki mene ali tebe? Kdo naj gospodari na zemlji, katero so od nekdaj že obdelovale žuljave roke naših slovenskih pradedov in kjer še zdaj orjejo in sejejo roke kristjanske? Misliš li, da bi naj prišla ta zemlja tujcem in nekrščanskim ljudem v roke?!

Le tega ne. Mirko! Bog ne daj, da bi se šopirila kdaj laška glava pod mojo streho in rodili nekristjanski otroci! Ne mogel bi mirno počivati v hladnem grobu, dokler bi ne izumrl zadnji tvoj rod.“

(Dalje prihodnjič)

PREDSEDNIK NARODNEGA SVETA KOROŠKIH SLOVENCEV DR. MATEVŽ GRILC NA SVEČANOSTI V SELAH:

Pomilostitev je doprinos k pomiritvi v deželi

Zbrali smo se tukaj na selskem pokopališču, da se poklonimo v globokem spoštovanju tistim rodoljubom in junakom, ki so pred 35 leti darovali za svoje ideale najdragocenejše, kar ima človek na svetu — življenje. Darovali so ga iz ljubezni do slovenske besede in domovine, iz hrepenenja po svobodi, darovali so ga nesebično za nas v upanju in prepričanju, da bo prelita kri seme za lepšo bodočnost naroda trpina.

35 jih je bilo, ki so stali v tistih pomladnih dneh leta 1943 pred na-

selskim žrtvam, je neki Selan izjavil v pogovoru, da so Slovenci pač ljudje, ki vse odpustijo. Da, dragi rojaki, ni lahko odpustiti teh grozljivih dejanj in zločinov, vendar pozabiti tega ne moremo, pozabiti ne smemo!

Njih smrt bi bila zaman, če bi se mi iz izkušenj te najstrehovitejše dobe naše zgodovine ničesar ne učili. Ne smemo pozabiti, da so se borili pozneje obglavljeni za svobodo izpod Hitlerjevega jarma, da so se borili za svobodo Avstrije! Ne smemo pozabiti, da so doprine-

vedno nismo enakopravni, da kršijo pri nas dnevno človekove pravice, da nas hočejo uničiti z zakonskimi ukrepi, ki pospešujejo vsestransko germanizacijo. Kako naj mi drugače razlagamo številne procese proti slovenskim aktivistom, ki so s svojimi dejanji le opozorili avstrijsko in mednarodno javnost na nevzdržno stanje naše narodne skupnosti, ki so, kakor selski fantje, 14. novembra 1976 opozorili na dejstvo, da nismo številk, ampak ljudje!

Z zadoščenjem smo sprejeli zato pred dvema dnevi vest, da je zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger ukinil kazenski postopek proti tem štirim selskim fantom. Ta ukrep zveznega predsednika smatramo kot izraz dobre volje, kot doprinos k pomiritvi v deželi. Je to prvi ukrep avstrijskih oblasti v zadnjih 20 letih, ki ga niso diktirali nemško-nacionalni krogi na Koroškem! In kakšna je bila reakcija? Lahko bi rekli „koroška“: protesti, nerazumevanje, govorijo o udarcu proti demokraciji in pravni državi, tajijo vsako povezavo med borbo tistih, ki se jih danes tukaj spominjamo in današnjo borbo našega naroda. Vprašam tiste koroške politike in pisane, kje so ostali takrat leta 1972, ko so šovinistične drhali podirale dvojezične napise, ki so bili postavljeni na podlagi avstrijskega zakona, zakaj niso dvignili svojega glasu takrat, ko je zvezni predsednik ustavil vse kazenske postopke proti teroristom v letu 1972 in 1973. Takrat nobeden ni govoril o demokraciji in pravni državi, ampak tisti, ki danes najglasneje protestirajo proti ukinitvi procesa proti selskim fantom, tisti so takrat zahtevali ukinitve postopkov proti podiračem dvojezičnih napisov!

To pa je dvojna mera koroške politike, v obeh katere so koroški Slovenci še vedno ljudje druge vr-

ste in ki podpira nadaljevanje in prepoved fašističnega duha na Koroškem. Zato je naš boj v bistvu le nadaljevanje junaške borbe trinajstih obglavljenih Selanov proti zatiralcem narodov, nadaljevanje borbe proti germanizaciji in nacizmu, ki na Koroškem spet dviga glavo! Tako gledamo mi tudi akcijo 4 selskih fantov 14. novembra 1976, ne kot akcijo proti avstrijski državi, ampak kot akcijo proti onim krogom, ki so načrtovali s štetjem posebne vrste statistično likvidacijo manjšine! Zato je to dejanje tesno povezano z borbo onih trinajstih, ki so našli 29. aprila 1943 smrt pod giljotino!

Junaki, ki spite mirno v tej slovenski koroški zemlji, ki ste dali življenje za svobodo, za narod, za domovino, ki niste klonili najhujšemu pritisku, ki ste pogledali vzravnano smrti v obraz; pred vami stojimo in včasih nas mora biti sram, ko iz lagodnosti zatajimo mater, slovensko besedo, slovenski narod; zatajimo te dobrine za boljšo službo, za boljše materialne življenjske pogoje, za boljšo politično

pozicijo, ker je v veliki meri zamrla borbenost našega naroda, ker smo pozabili na vas, na vašo žrtve.

Zato, dragi rojaki, zapustimo danes pomladanske Sele s prisego, da so ideali umrlih junakov tudi naši, da je njih borba tudi naša, da bomo ostali stanoviti v boju za enakopravnost koroškega slovenskega naroda, da bomo ostali zavedni sinovi in hčere slovenske matere, da bomo izpolnili sveto oporoko usmrčenih in ne bomo dopustili, da bi nam prepovedali našo pesem in naš jezik!

Zgoraj: Mandatarji Volilne skupnosti Sele Franc Roblek, Mirko Oraže in Tomaž Wasner pri polaganju venca; sredina: Predsednik in tajnik NSKS dr. Matevž Grilc in Filip Warasch položita venec; spodaj: Mešani pevski zbor KPD „Planina“, vodi Franc Čertov. Člani KPD „Planina“ Marija in Zalka Olip, Zdravko Oraže, Franc Kelih berejo izvečke iz sodnega akta.

cističnim rabljem sodnikom Freislerjem pred t. i. ljudskim sodiščem v Celovcu. Tam so stali: matere in dekleta, očetje in fantje, ljudje, ki so v vsej njihovi preprostosti spoznali, da pride le po borbi zmaga. Niso poznali lagodnosti, ne strahu in ostali so stanoviti tudi takrat, ko je bilo trinajstim jasno, da grejo v gotovo smrt. Globoka vera v Boga in ljubezen do slovenskega naroda sta jim dajala nepremagljivo moč, upreti se najbolj krvoločnemu režimu človeške zgodovine.

Ko sem poslušal v slovenskem celovškem radiu oddajo v spomin

sli velik delež k temu, da so zapisane naše pravice v členu 7 avstrijske državne pogodbe iz leta 1955, ki torej niso nikakršno darilo, ampak s krvo priporjena pravica našega naroda!

Neizpolnjevanje teh obveznosti napram slovenski narodni skupnosti pa smatramo kot poklon avstrijskih oblasti tistim silam, katerih duhovni očetje so bili morilci selskih žrtv. Slep bi bil namreč, če bi tajili prisotnost velikonemškega duha na Koroškem, neverodostojni, če ne bi vedno spet nanj opozarjali. Kako bi bilo drugače mogoče, da mi koroški Slovenci še

„Vi, ki ostanete živi ...“

(Nadaljevanje s 1. strani)

Alojzij Vauti), grozna je tudi sedanost, ko pomislimo, da se cilj ni spremenil, le pot do tistega starega cilja je nekoliko drugačna. Valpti ob poti so deloma isti, deloma so jih zamenjali mlajši, pogostokrat sinovi.

Bila je nedelja, 30. aprila 1978. Nad Selami je sijalo sonce. Čez Košuto sem je toplo pihalo. Večstoglava množica se je zbrala v Selah, da se pokloni trinajstim junakom, ki so dali za svoje prepričanje, za svobodo svojega slovenskega naroda svoje najdražje bogastvo, življenje. Polna je bila nova selska cerkev, ko je daroval sveto mašo za obglavljenca Ivan Olip, Uznikov. Njegov oče je moral najprej bežati pred Hitlerjem v Jugoslavijo, po letu 1941 pa se je moral skrivati v bunkerju na Sedlcu.

Po maši je bil pred staro cerkvijo cerkveni obred, nakar so se poklonili spominu selskih žrtv nacizma Marjan Olip v imenu KPD Planina in Pevskega društva Sele, dr. Zdravko Velik v imenu SPD „Herman Velik“ s Kota, župan Anton Hribnik v imenu občine Sele, dr. Matevž Grilc v imenu NSKS in dr. Franci Zwitter za ZSO. Zastopnik SPD „Herman Velik“, dr. Zdrav-

ko Velik se je — kot tudi župan Hribnik — poklonil v globokem spoštovanju pred trinajstim selskimi junaki ter poudaril njihov velik prispevek k osvoboditvi Avstrije.

(Govor predsednika NSKS in predsednika KPD „Planina“ objavljamo v celoti na drugem mestu.)

Marija in Zalka Olip, Zdravko Oraže in Franc Kelih pa so brali izvečke iz sodnega akta, s katerim so obsodili nacistični krvniki pod predsedstvom zločinca dr. Rolanda Freislerja Selske žrtve na smrt.

Na grobove žrtv so položili spominske vence: KPD Planina in Pevsko društvo Sele, SPD „Herman Velik“, občina Sele, pobratena občina Škofja Loka, generalni konzulat SFRJ Jugoslavije v Celovcu, Narodni svet koroških Slovencev, Zveza slovenskih organizacij, Zveza koroških partizanov, Krajevni odbor NSKS in Volilna skupnost Sele.

Spominske slavnosti so se udeležili poleg drugih številnih gostov tudi svetnik veleposlanstva SFRJ na Dunaju Milan Ribica in zastopstvo generalnega konzulata SFRJ v Celovcu pod vodstvom generalnega konzula Milana Šamca.

Jože Wakounig

Za ukinitvev procesov

„Iskreno smo hvaležni zveznemu predsedniku za to končno potrebno rehabilitacijo naše partizanske borbe, ki je brez dvoma bila tudi prispevek za osvoboditev naše domovine,“ je dejal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter.

„To ni le razumljiv korak, marveč korak, ki ga je treba pozdraviti,“ kakor piše list Salzburger Nachrichten; in to ni le človeška odločitev, kakor piše uradni list zvezne vlade Wiener Zeitung — marveč je pravična odločitev, ker ti fantje niso storili nič drugega, kakor da so se poslužili pravice samoobrambe v silni stiski svojega ljudstva. Nič drugega pa niso storili tudi ostali, ki so še vedno obtoženi, zato tudi za njih zahtevamo enako pravično rešitev — da se tekoči procesi ukinejo!“

Govornik je omenil reakcijo na ta ukrep zveznega predsednika ter med drugim dejal, da ne moremo razumeti pisanja glasil obeh velikih koroških strank: „Zlasti namestnik glavnega urednika Volkszeitung Pust ne more iz svoje nacionalistične toposti in zločinstva ter očita Selanom, da so se baje borili za odcepitev južne Koroške od avstrijske domovine. Zato tukaj na spominski svečanosti, ko se v globoki hvaležnosti klanjamo tem in brezštevilnim drugim našim žrtvam, ki so dale svoje življenje v borbi proti nacifašizmu, nedvoumno poudarjamo: Naši partizani in borci za svobodo se nikoli niso borili samo za to ali drugo državo, niti za postavljanje ali za odstranitev meja ...“